

Sopeutua vai ei?

Korkeakoulutettujen kiinalaisten maahanmuuttajien suhde Suomeen

Henna Kuivalainen

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma

Helmikuu 2017

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

KUIVALAINEN, HENNA RIIKKA: Sopeutua vai ei? Korkeakoulutettujen kiinalaisten maahanmuuttajien suhde Suomeen

Pro gradu -tutkielma, 62 s. + liitteet 3 s.

Ohjaaja: Laura Huttunen

Sosiaalipolitiikka

Helmikuu 2017

Kiinalaisten maahanmuuttajien määrä Suomessa kasvaa nopeaa tahtia, ja muuttajat ovat enenevässä määrin nuoria opiskelijoita ja korkeakoulutettuja. Vaikka kiinalaiset ovat nousemassa merkittäväksi vähemmistöryhmäksi Suomessa, tiedetään heistä varsin vähän.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen Suomessa asuvien kiinalaisten suhdetta Suomeen, keskittyen juuri nuoriin, jotka ovat alun perin muuttaneet Suomeen opiskelemaan. Tarkoituksena on tarkastella kuinka kiinalaistaustaiset maahanmuuttajat sopeutuvat Suomeen, millainen suhde heille muodostuu Suomeen ja mitkä tekijät muokkaavat tätä suhdetta. Tutkimuksen teoreettisena taustana käyn läpi muuttoliikkeen teoriaa ja modernin muuttoliikkeen erityispiirteitä sekä maahanmuuttajien sopeutumista ja integraatiota. Tutkimusaineisto koostuu seitsemästä haastattelusta, jotka tein puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Analysoin aineistoa teoriaohjautuvan sisällönanalyysin avulla.

Tutkimuksessa ilmenee, että Suomi on harvalle kiinalaiselle maahanmuuttajalle ensisijainen kohde. Suomi valikoituu kohteeksi sattumalta, ja ilmainen koulutus on ainoa varsinainen vetovoimatekijä. Harvoin tarkoitus on myöskään jäädä Suomeen pysyvästi. Nuoret suhtautuvat tulevaisuuteen avoimesti, eivätkä tee sitovia suunnitelmia vielä muuttovaiheessa. Valintoihin opintojen jälkeen vaikuttavat monet tekijät, kuten työllistyminen ja mahdollinen puoliso ja perhe. Kuitenkin vaikka kokemukset Suomesta ovat hyviä, epäröi moni Suomeen jäämistä. Sopeutuminen Suomeen on puutteellista etenkin kielitaidon osalta, sillä englannilla pärjää opinnoissa ja työelämässä, ja harva jaksaa opiskella vaikean suomen kielen, jos ei tiedä jääkö pysyvästi vai ei.

Suhdetta Suomeen muokkaakin paljon se, että nuoret eivät ole pakotettuja sopeutumaan. Kiinan talouskasvu merkitsee elintason kasvua ja työmahdollisuuksia, joten paluu on validi vaihtoehto. Vaikka Suomeen halutaan sopeutua, mahdollisuus muuttaa takaisin Kiinaan tai muualle maailmaan heikentää motivaatiota tehdä töitä sopeutumisen eteen.

Avainsanat: maahanmuutto, sopeutuminen, integraatio

ABSTRACT

University of Tampere

School of Social Sciences and Humanities

KUIVALAINEN, HENNA RIIKKA: To adapt or not to adapt? Highly educated Chinese immigrants in Finland.

Master's thesis, 62 pages

Supervisor: Laura Huttunen

Social Policy

February 2017

The number of Chinese immigrants in Finland is on the rise, and a large proportion of the people moving in are students and highly educated young people. Even though the Chinese are growing into a large minority group, they are not very well known.

In this thesis, I am looking into the relationship Chinese immigrants have towards Finland. I am focusing on those who originally moved to Finland to study. The aim of the study is to discover how Chinese immigrants adapt to Finland, what kind of a relationship they form with Finland and what factors affect this relationship. Background for this study concentrates on theories of migration and the special features of modern migration, as well as immigrant adaptation and integration theories. Research material for the study consists of seven half-structured interviews, and the method is content analysis.

The study shows that Finland is rarely a preferred choice for a young Chinese immigrant. Ending up in Finland is more of a coincidence, and free education is the only major attraction for Finland. It is equally rare that young Chinese immigrants plan to stay in Finland permanently after studying. Young immigrants have an open view of their future, and do not tend to make strict plans when moving. Their choices after studying are affected by for example finding a job or finding a spouse and starting a family. Even though experiences of Finland are good, many hesitate about staying. A reluctance to learn Finnish makes their adaptation to Finland only partial, as English is sufficient for school and work and few want to spend time studying Finnish if they don't know whether they are staying.

One big factor affecting the relationship towards Finland is the fact that the young immigrants are not forced to settle and adapt. Economic growth in China means there are more opportunities there, so moving back to China is a valid alternative. Even though they like Finland and want to settle, the easy alternative of moving back to China or elsewhere in the world weakens the motivation to work towards better adaptation.

Key concepts: immigration, adaptation, integration

Sisällys

1 Johdanto.....	1
2 Muuttoliikettä käsittelevä tutkimus	4
2.1 Muuttoliikkeen käsitteellistäminen.....	4
2.2 Integraatio ja sopeutuminen.....	8
2.3 Integraatio ja transnationalismi	13
3 Kiinalainen muuttoliike ja aiempi tutkimus	16
3.1 Modernin kiinalaisen muuttoliikkeen taustat.....	16
3.2 Kiinalaiset Suomessa.....	19
3.3 Sopeutuminen yhteiskuntaan	20
4 Tutkimusasetelma ja tutkimusetiikka	23
4.1 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.....	23
4.2 Aineisto ja sen rajat	25
4.3 Aineiston kerääminen	27
4.4 Tutkimusetiikka	29
4.5 Sisällönanalyysi ja haastatteluaineisto.....	32
5 Suhde Suomeen	33
5.1 Muuton taustat	33
5.2 Perhe ja sosiaaliset suhteet.....	35
5.3 Työ ja elintaso.....	37
5.4 Kieli ja kulttuuri.....	40
5.5 Suomi ja suomalaisuus	43
6 Tavoitteena sopeutuminen?	45
6.1 Liikkumisen taustat.....	45
6.2 Liikkuminen mahdollisuutena	47
6.3 Sopeutumisen lähtökohdat.....	50
6.4 Yhteiskunnalliset tekijät	51
7 Johtopäätökset.....	54
Lähdeluettelo	57
LIITE 1: Haastattelurunko.....	63

1 Johdanto

Suomi monikulttuuristuu kovaa vauhtia ja erilaisten vähemmistöjen määrä on kasvussa. Maahanmuuton tutkimuksen ja maahanmuuttajien sopeutumisen lähtökohtana on perinteisesti ollut pysyvyys, mutta Suomeen tulevien maahanmuuttajien lähtökohdat ja tavoitteet ovat entistä monimuotoisempia. Yksi nopeimmin kasvavista ja myös vähiten tutkituista vähemmistöryhmistä Suomessa ovat kiinalaiset maahanmuuttajat.

Maahanmuuton monimuotoistuesssa on entistä tärkeämpää pyrkiä ymmärtämään maahanmuuttajien erilaisia lähtökohtia ja tavoitteita. Tutkimukseni aiheena on Suomessa asuvien korkeakoulutettujen kiinalaisten suhde ja sopeutuminen Suomeen. Suomeen saapuu vuosittain huomattava määrä kiinalaisia opiskelijoita ja korkeakoulutettuja maahanmuuttajia, joista osa lähtee ja osa jää, ilman että heistä tiedetään juuri mitään. Tutkimuskysymykseni on: *millainen suhde Suomeen kiinalaistaustaisille maahanmuuttajille muodostuu, ja millaiset tekijät muokkaavat tätä suhdetta?* Tarkastelen sitä, millaiset tekijät ovat vaikuttaneet tutkittavien sopeutumiseen Suomessa, ja millainen suhde Suomeen heille on sen myötä muodostunut. Kiinalaisella maahanmuuttajalla tarkoitan tässä tutkimuksessa henkilöä, joka on syntynyt Kiinassa ja asunut siellä aikuisikänsä saakka ja sittemmin muuttanut Kiinan ulkopuolelle.

Maahanmuuttajan sopeutuminen on monisyinen prosessi, jota voidaan tarkastella monin eri tavoin. Koska maahanmuuttopolitiikan kannalta *integraatiota* pidetään ideaalina lopputuloksena, syvennyn tutkimuksessa tarkemmin integraation käsitteeseen. Integraatio on yksi sopeutumismalli, jolla maahanmuuton kohdalla tarkoitetaan maahanmuuttajan ja uuden asuinmaan välistä suhdetta, jossa maahanmuuttaja on yhteiskunnan täysipainoinen jäsen, säilyttäen samalla oman identiteettinsä ja kuuluen etniseen vähemmistöryhmään (Wahlbeck 1999, 14). Yhteiskunnan näkökulmasta maahanmuuttajan integroituminen yhteiskuntaan on ideaali, tavoiteltava lopputulos, ja huonosti integroituneet maahanmuuttajat voidaan nähdä jopa uhkana yhteiskunnalle. Ymmärrän tutkimuksessani integraation käsitteen yhtenä teoreettisena tapana arvioida maahanmuuttajan sopeutumista. Käytän integraatiota kuvaamaan sopeutumisprosessia ja

sen monimutkaisuutta, ja arvioin tutkittavien sopeutumista osaltaan integraation käsitteen kautta, pitäen kuitenkin mielessä, että sopeutuminen ilmiönä on laajempi kuin integraatio.

Kyseenalaista kuitenkin on, kuinka monen maahanmuuttajan tavoitteena on integroituminen. Kaikki maahanmuuttajat eivät tavoittele pysyvyyttä, ja tarkoituksena voi olla esimerkiksi paluu kotimaahan heti kuin mahdollista. Keskityn tutkimuksessa *moderniin kiinalaiseen muuttoliikkeeseen*. Tällä käsitteellä tarkoitan kiinalaisen muuttoliikkeen uutta, taloudellisen avautumisen jälkeistä aaltoa, jossa muuttajina ovat erityisesti nuoret opiskelijat ja korkeakoulutetut. Modernissa muuttoliikkeessä korostuu myös joustavuus: koulutetut maahanmuuttajat hyödyntävät globalisaatiota ja liikkuvat työmarkkinoiden ehdoilla. Tarkastelenkin tässä tutkimuksessa modernin muuttoliikkeen erityispiirteitä ja niiden mahdollista vaikutusta maahanmuuttajan sopeutumiseen.

Kiinalaisten muuttoliike on globaaleilta mittasuhteiltaan valtava. Eri lähtökohdista tulevat kiinalaiset ovat historiallisesti muuttaneet ympäri maailmaa, ja muuttoliikkeen syitä ja seurauksia on sen laajuuden vuoksi hankala hahmottaa. Perinteisesti kiinalaiset maahanmuuttajat ovat olleet lähinnä kouluttamatonta väestöä, mutta Kiinan talouden avautumisen jälkeen muuttajina ovat olleet entistä enemmän opiskelijat ja korkeasti koulutetut. Kouluttamattomat kiinalaiset maahanmuuttajat työllistyvät usein etnisille aloille ja saattavat olla kielitaidottomia ja hyvin eristyksissä muusta yhteiskunnasta. Modernin muuttoliikkeen edustajien asema yhteiskunnan jäsenenä taas voi koulutuksen ja kielitaidon myötä olla hyvin erilainen.

Suomalainen kiinalaisyhteisö on melko tuore ja pieni, mutta moderni kiinalainen muuttoliike näkyy yhä enenevässä määrin myös Suomessa. Kiinalaisten maahanmuuttajien määrä on kuitenkin kasvussa, ja kun vuonna 1990 kiinalaisia oli Suomessa vain 312, oli kiinalaistaustaisen väestön määrä vuonna 2014 jo 9528 (Tilastokeskus 2014). Suomeen onkin kehitymässä merkittävä kiinalaistaustainen väestöryhmä, josta kuitenkin tiedetään varsin vähän. Vaikka kiinalaisvähemmistö on Suomessa merkittävä ja kasvaa vuosi vuodelta, ei kiinalaisten sopeutumista Suomeen ole juuri tutkittu. Suomessa on nähtävissä sama ilmiö kuin muuallakin maailmassa:

kiinalaiset maahanmuuttajat ovat hyvin itsenäisiä eivätkä juuri kiinnitä median tai tutkijoiden huomiota.

Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena, analysoimalla haastatteluaineistoa sisällönanalyysin keinoin. Teoriaosuudessa esittelen aluksi muuttoliikkeen tutkimuksen teoriaa, tavoitteena havainnollistaa muuttoliikkeen monimuotoisuutta ja maahanmuuttajien erilaisia lähtökohtia. Tarkastelen maahanmuuttajien sopeutumista ja integraation käsitettä, ja pohdin kuinka perinteinen käsitys integraatiosta ideaalina maahanmuuton lopputuloksena tavoittaa nykyisen muuttoliikkeen eri ulottuvuuksia. Esittelen myös transnationalismin käsitteen, joka on noussut keskeiseen asemaan modernin muuttoliikkeen tutkimuksessa. Käyn myös lyhyesti läpi kiinalaisen muuttoliikkeen historiaa ja esittelen relevanttia aiempaa tutkimusta.

Seuraavaksi luvussa neljä siirryn käymään läpi tutkimusasetelmaa. Käyn läpi laadullista tutkimusta ja sisällönanalyysiä metodina. Esittelen aineiston keräämisen prosessina: millaiset tekijät haastateltavien valikoitumiseen ovat vaikuttaneet ja kuinka haastattelut on toteutettu. Pohdin aineiston rajoja ja tutkimusetiikkaa, ja käyn läpi sitä, kuinka olen aloittanut aineiston analyysiprosessin. Luku viisi on ensimmäinen analyysiluku. Jaan aineiston sisällön aluksi teemoihin, ja käyn teemoittelun avulla aineiston läpi. Luvussa kuusi syvennän analyysia teorian avulla ja pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiini. Perehdyn liikkumisen taustalta löytyviin motivaatiotekijöihin ja pohdin niiden merkitystä sopeutumiseen, sekä käyn läpi integroitumista yhteiskunnan tasolla.

2 Muuttoliikettä käsittelevä tutkimus

Tässä luvussa pyrin esittelemään muuttoliikkeen käsitteellistämistä tutkimuksessa sekä muuttoliikkeen taustalla vaikuttavia tekijöitä. Käyn myös läpi sopeutumisen ja integraation teoriaa.

2.1 Muuttoliikkeen käsitteellistäminen

Maahanmuuttajan käsitteellä tarkoitetaan suomalaisessa muuttoliikkeiden tutkimuksessa ulkomaalaista, joka on muuttanut maahan pysyvästi, eli oleskelee maassa vähintään vuoden. Maahanmuuttajalla viitataan kaikkiin eri syistä maahan muuttaneisiin henkilöihin, kun taas esimerkiksi termillä *siirtolainen* viitataan työn perässä muuttaneisiin. (Martikainen et al. 2006, 25.) *Pakolainen* ja *turvapaikanhakija* taas kuvaavat henkilöitä, jotka pakenevat alkuperämaastaan pelon tai vainon vuoksi. Erona näiden käsitteiden välillä on virallinen status: pakolaisilla on Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisjärjestö UNHCR:n myöntämä pakolaisstatus, kun taas turvapaikanhakijoilla ei ole virallista statusta, vaan he hakevat turvapaikkaa omatoimisesti maahan saavuttuaan. (Maahanmuuttovirasto 2017a, Maahanmuuttovirasto 2017b.)

Tässä tutkimuksessa tarkoitan maahanmuuttajalla Suomeen muuttanutta ulkomaalaista, joka on oleskellut Suomessa vähintään vuoden. Tutkimukseni kohteena ovat henkilöt, jotka ovat muuttaneet Suomeen vapaaehtoisesti eri syistä, pääsääntöisesti opiskelemaan tai töihin, eivätkä he siis ole esimerkiksi pakolaisia tai turvapaikanhakijoita. Käytän maahanmuuttajan käsitettä riippumatta siitä, onko henkilö saanut Suomen kansalaisuuden. Merkityksellistä tässä tutkimuksessa on se, että henkilö ei ole syntyperäinen suomalainen, vaan on alun perin saapunut Suomeen ulkomaan kansalaisena ja asettunut siten maahanmuuttajan kategoriaan, riippumatta siitä onko hän myöhemmin saanut kansalaisuuden vai ei.

Vaikka maahanmuuttopolitiikassa on keskeistä juuri oleskelun pysyvyys, on pysyvyys tai tilapäisyys käytännössä riippuvaista henkilön omista pyrkimyksistä, ja toisaalta myös pysyvän oleskeluluvan myöntämisen käytännöistä. Muuttoliike ja maahanmuutto ovat kiinteästi yhteydessä liikkumisen ja oleskelun materiaalisiin olosuhteisiin ja maahanmuuttajien tekemä työ on sidoksissa globaalin kapitalismin dynamiikkaan. (Könönen 2014, 24–25.) Liisa Malkki (2012) on tuonut esiin pakolaisia koskevassa tutkimuksessaan sen, kuinka meillä on tapana mieltää asiat liikkumattomiksi ja paikkaan kiinnittyviksi. Kuitenkin ihmiset ovat aina olleet liikkeessä, nyt ehkä enemmän kuin koskaan, ja oletus asioiden paikkaan kiinnittymisestä asettuu vastakkain liikkumisen kanssa. Siirtolaisuus tarkoittaa harvoin täydellistä paikan muutosta: yhä enemmän on nähtävissä siirtolaisten vaihtavan paikkaa useammin kuin kerran, ja olevan sosio-ekonomisten verkostojensa avulla ”läsnä” useammassa paikassa. Muuttoliike ei myöskään rajoitu vain kansallisvaltioiden välille, vaan ihmiset liikkuvat myös kansallisvaltioiden sisällä. (Olwig & Sorensen, 2003, 10; 5.)

Maahanmuuttajan oleskelun pysyvyys tai tilapäisyys riippuu paitsi liikkumisen taustalla olevista motivaatioista ja pyrkimyksistä, myös olosuhteista niin lähtö- kuin tulomaassakin. Paluu alkuperäiseen kotimaahan tai muutto johonkin kolmanteen maahan voi olla olosuhteiden pakko mutta myös oma valinta. Olosuhteet ja mahdollisuudet voivat vaihtua, tai paluu kotimaahan ennemmin tai myöhemmin on ollut ehkä suunnitelma koko ajan. (Lucas 2001, 39.) Aihwa Ong (1999) on tutkinut erityisesti hyväosaisten kiinalaisten muuttoliikettä ja esittää, että valtiot, markkinat ja perheet edustavat niitä erilaisia järjestelmiä, jotka ovat muuttoliikkeen ja liikkuvuuden logiikan taustalla ja toimivat liikkumisen motivaattoreina. Ong kuvaa käsitteellä *joustava kansalaisuus* kansalaisuuden merkityksen muutosta. Globaalin markkinatalouden myötä maahanmuuttajien liikettä määrittelee paljolti taloudellinen hyöty. Kansallisvaltion jäsenyydellä ei ole entisenlaista merkitystä, vaan erityisesti korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien muuttoliike perustuu mahdollisuuteen liikkua joustavasti paikasta toiseen muuttuvien taloudellispoliittisten tekijöiden virrassa. Pysyvyyden etsimisen sijaan maahanmuuttajat pyrkivät joustavuuteen ja uudelleensijoittumiseen. Ong kritisoi perinteistä näkemystä maahanmuuttajista kapitalismin uhreina ja korostaa liikkujien omaa toimijuutta.

Joustavan kansalaisuuden teoria on ollut urauurtava nimenomaan hyväosaisten maahanmuuttajien tutkimuksen osalta. Aiemmin muuttoliikkeen tutkimus oli keskittynyt pitkälti köyhempiin maahanmuuttajiin, jotka nähtiin globaalin kapitalismin uhreina, muuttamassa paremman elämän perässä järjestelmän pakottamana. Ongin teorian maahanmuuttajat taas ovat osa kapitalistista järjestelmää ja hyödyntävät globaalin talouden turbulenssia: heille liikkuminen on mahdollisuus, ei pakko, eivätkä he ole sidottuja tiettyyn paikkaan.

Maahanmuuton motiiveja ja maahanmuuttajatyyppejä voidaan eritellä laajemminkin. Esimerkiksi Duvell ja Vogel (2006) jakavat maahanmuuttajat neljään tyyppiin:

- Maahanmuuttajat, jotka aikovat pysyä vain vähän aikaa ja joiden orientaatio on vahvasti lähtömaassa
- Maahanmuuttajat, jotka aikovat/toivovat jäävänsä kohdemaahan pysyvästi tai ainakin hyvin pitkäksi aikaa esimerkiksi työn tai perheen vuoksi. Tämä motivaatio voi nousta esiin vasta ajan kuluessa kohdemaassa.
- Transnationaalit maahanmuuttajat, joilla on vahva orientaatio sekä lähtömaahan, että kohdemaahan.
- Globaalit nomadit, jotka elävät ja työskentelevät useissa maissa ja jotka ovat orientoituneet kansainvälisesti. He voivat muuttaa maasta toiseen esimerkiksi työn perässä.

Vaikka kyseessä on vain yksi tapa tyypitellä maahanmuuttajia, näkyvät suunnilleen samat jakolinjat myös muiden tutkijoiden jaotteluissa. On kuitenkin pidettävä edelleen mielessä, että maahanmuuttajien päätöksiin vaikuttavat jatkuvasti muuttuvat olosuhteet ja mahdollisuudet.

Taloudellinen rationaalisuus ei silti maahanmuutonkaan kohdalla ole erillään sosiaalisista vaikutteista. Perinteisen taloustieteellisen ajattelun mukaan siirtolaiset laskevat rationaalisesti liikkumisen ja paikallaan pysymisen edut ja haitat, ja liikkuvat paikkaan jossa odotetut hyödyt ovat suurimmat. Vaikka tämä teoria sisällyttää hyötyihin ja

haittoihin taloudellisten tekijöiden lisäksi myös esimerkiksi henkisen pääoman ja liikkumisen aiheuttamat sosiaaliset ja psykologiset ”kulut”, ei se silti vastaa täysin todellisuutta. Vaikka taloudellinen hyöty olisi liikkumisen ensisijainen motivaattori, ovat sosiaaliset suhteet mukana prosessissa monin tavoin. Jäsenyys erilaisissa ryhmissä, joista ehkä tärkein esimerkki on perhe, vaikuttaa sekä oikeuksien että velvollisuuksien kautta omien pyrkimysten toteutumiseen ja liikkumiseen. Modernia muuttoliikettä määrittelee paljon kehittyvien maiden vahvempi integraatio globaaliin talouteen. Väestö on tietoisempaa mahdollisuuksista kotimaan ulkopuolella, kotimaan niukassa taloudessa voi olla vaikea toteuttaa ulkomaailmasta opittuja kulutustottumuksia ja samalla paremmat kansainväliset yhteydet tekevät maahanmuutosta validin mahdollisuuden. (Portes 2005, 3–4; 20–22.)

Yksi tärkeä elementti erityisesti kiinalaisten globaalissa muuttoliikkeessä on opiskelu. Huomattava määrä kiinalaisia nuoria opiskelee tutkintonsa ulkomailla ja osa palaa takaisin Kiinaan, osa ei. Wang Gungwu (2007) onkin pohtinut opiskelun ja maahanmuuton suhdetta ja sitä, kuinka se kuvastaa nykyaikaisen muuttoliikkeen kompleksisuutta. Jos kotimaansa ulkopuolella opiskeleva opiskelija jää opintojensa päättymisen jälkeen opiskelumaahansa ja saa kansalaisuuden tai oleskeluluvan, ei hänestä Gungwun mukaan silti välttämättä tule varsinaisesti maahanmuuttajaa. Sen sijaan opiskelija voi asemoida itsensä opiskelun ja maahanmuuton väliseen tilaan, ja voi tässä tilassa identifioitua monin eri tavoin. Gungwu kuvaa samanlaista joustavuuden tilaa kuin Ong: opiskelijoille ei välttämättä ole tärkeää kansallisvaltion jäsenyys ja pysyvyys, vaan heidän muuttoliikkeensä perustuu työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Kuten Gungwu (2007, 168) esittää, jotkut maahanmuuttajat keskittyvät ehkä lähtömaahansa ja haaveilevat kotiinpaluusta; he voivat kokea olevansa tietynlaisia pakolaisia, vaikka muutto olisikin ollut vapaaehtoinen. Jotkut taas näkevät itsensä transnationaaleina siirtolaisina, joille tärkeää on vapaus liikkua. Usein maahanmuuttajan oma kokemus voi sisältää elementtejä molemmista tilanteista. Ennen kaikkea maahanmuuttajien tilanteet ja tavoitteet ovat kuitenkin subjektiivisia ja muuttuvia. Liikkuvuutta ei voi aina tarkastella vain eräänlaisena pysyvyyden häiriötekijänä, vaan se

voi ihmisestä riippuen olla myös luonnollinen osa elämänkulkua (Olvig & Sorensen 2003, 10).

2.2 Integraatio ja sopeutuminen

Jaana Vuori (2012, 235) kuvaa maahanmuuttajan sopeutumista prosessiksi, jolla ei ole selkeää alku- tai loppupistettä. Muuttaessaan uuteen maahan, maahanmuuttaja joutuu käymään läpi rajun toimintaympäristön muutoksen. Sopeutumisprosessi ei useinkaan ole yksi, selkeä prosessi: maahanmuuttaja voi käydä samanaikaisesti läpi useita sopeutumisprosesseja. Esimerkiksi sopeutuminen työkuultuuriin ja työyhteisöön voi olla oma prosessinsa, ja sosiaalinen sopeutuminen uuteen maahan omansa. Molemmat prosessit noudattavat eri aikatauluja. Sopeutumisprosessiin vaikuttavat useat tekijät. Omasta tahdostaan muuttaneen sopeutumisen oletetaan olevan lähtökohtaisesti helpompaa, kuin esimerkiksi pakolaisen. Valmis työpaikka tai opiskelupaikka mahdollistaa nopeamman kiinnittymisen uuteen yhteiskuntaan. (Laitila 2006, 19–20.)

Vuoren (2012, 235–236) mukaan sopeutumisprosessi rakentuu kaikista niistä kontakteista, joita maahanmuuttajalla on yhteiskunnan instituutioihin, yhteisöihin ja ihmisiin. Hän kuvaa tätä prosessia arjen kansalaisuuden rakentumisena: kansalaisuudella on paitsi institutionaalisia, myös symbolisia ulottuvuuksia, ja arjen kansalaisuuden käsite mahdollistaa yhteiskunnallisen kuulumisuuden pohdinnan myös arjen kohtaamisten tasolla. Sopeutumisprosessia voidaan myös tarkastella kolmella tasolla. *Psykologisella sopeutumisella* tarkoitetaan yksilössä tapahtuvia sisäisiä muutoksia. *Sosio-kulttuurisella sopeutumisella* viitataan yksilöstä ulospäin heijastuvaan sopeutumiseen, esimerkiksi yksilön kykyyn selviytyä arjesta yhteiskunnassa – sosio-kulttuurisen sopeutumisen voisikin nähdä olevan vahvasti yhteydessä Vuoren arjen kansalaisuuden käsitteeseen. Kolmanneksi tasoksi on erotettu *taloudellinen sopeutuminen*, jolla tarkoitetaan yksilön menestystä ja tyytyväisyyttä työelämässä. (Berry 1997, 14.)

Maahanmuuttajien sopeutumista tarkastellaan usein neljän eri sopeutumismallin avulla, joista *integraatiota* pidetään tavoiteltavana. Integraatiossa maahanmuuttaja säilyttää

toimintavalmiutensa ja kulttuurisen ymmärtämisen kykynsä sekä ympäröivässä että omassa kulttuurissaan. Vaihtoehtoisia sopeutumismalleja voivat olla valtaväestöön sulautuminen, siitä eristäytyminen tai syrjäytyminen. (Sander 1995, 107–109.)

Integraatiota pidetään usein maahanmuuttopolitiikan kannalta ideaalina lopputuloksena, ja siksi syvennyn tässä tutkimuksessa tarkemmin nimenomaan integraation käsitteeseen. Kuten lyhyessä esittelyssä on jo käynyt ilmi, maahanmuuttajien sopeutuminen on hyvin monisyinen ilmiö, jolla teoreettisena käsitteenä voidaan tarkoittaa hyvinkin eri asioita. Tässä tutkimuksessa tarkoitan sopeutumisella koko sosio-kulttuurista sopeutumista, niin sanotun arjen kansalaisuuden rakentumista, ja sijoitan integraation sopeutumisen sisälle kuvaamaan yhteiskunnan näkökulmasta tavoitteellista sopeutumismallia. Käytän sopeutumista ja integraatiota osin päällekkäisinä käsitteinä, ymmärtäen kuitenkin sopeutumisen kattavan paljon muutakin kuin integraation. Käytän integraation käsitettä yhtenä teoreettisena tapana arvioida maahanmuuttajan sopeutumista, ja arvioin tutkittavien sopeutumista osaltaan integraation kautta.

Maahanmuuttajien integraatiota voidaan tarkastella mikrotasolla yksilöllisinä prosesseina, tai makrotasolla maahanmuuttajaryhmien ja alkuperäväestön välisinä suhteina (Schunck 2014, 11). Maahanmuuttajien integraatio sisältää niin taloudellisen, sosiaalisen kuin kulttuurisenkin ulottuvuuden, ja integraatiota arvioidaan sekä rakenteellisilla että sosio-ekonomisilla mittareilla (Gropas, Triandafyllidou ja Bartolini 2014, 10). Usein esitetään, että mitä kauemmin maahanmuuttajat asuvat kohdemaassa, sitä paremmin he integroituvat yhteiskuntaan. Ajatus perustuu osin kehääjatteluun: ajan myötä tapahtuvan luonnollisen integroitumisen myötä paluu lähtömaahan muuttuu vaikeammaksi, ja kun paluumuutto tuntuu vaikeammalta ja etäisemmältä, ovat maahanmuuttajat entistä halukkaampia sopeutumaan ja integroitumaan. (De Haas ja Hekkema 2011, 756.)

Suomessa integraatio on hallinnossa ja politiikassa suomennettu *kotouttamiseksi*. Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) määrittelee kotoutumisen olevan ”maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on

antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen”. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa kielitaitoa pidetään usein integraation mittapuuna ja integraatioprosessi alkaa kielikursseilta (Clarke 2004, 633). Kotoutumistoimet ovat kuitenkin suunnattu enimmäkseen työttömille maahanmuuttajille, jotka tarvitsevat apua työllistymiseen tai opintoihin. Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma on tarkoitettu maahanmuuttajille, jotka ovat rekisteröityneet työttömäksi tai saavat toimeentulotukea. Muissa tapauksissa virallisiin kotoutumistoiimiin osallistuminen on pitkälti kiinni maahanmuuttajan omasta aktiivisuudesta. Vaikka tavoitteena onkin ”opettaa tietoja ja taitoja suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiseen”, on yksi tärkeimmistä tavoitteista maahanmuuttajan työllistyminen. Työllistyminen on tietenkin sopeutumisen kannalta tärkeää, mutta samalla kotoutumistoimenpiteiden ulkopuolelle jäävät helposti ne maahanmuuttajat, joilla on jo työpaikka. Tällöin sopeutuminen ja esimerkiksi kielen oppiminen ovat hyvin pitkälti maahanmuuttajan oman aktiivisuuden varassa.

Kuten kotoutumisen määritelmäkin kertoo, integraation ei ole tarkoitus olla yhdensuuntainen prosessi, jossa maahanmuuttaja integroituu osaksi yhteiskuntaa, vaan prosessi, johon ottaa osaa myös koko muu yhteiskunta (Gropas, Triandafyllidou ja Bartolini 2014, 9). Maahanmuuttajien integroimisella pyritään saamaan maahanmuuttajat osaksi vastaanottavaa yhteiskuntaa, ja integraation ideaalina lopputuloksena maahanmuuttajien ajatellaankin olevan täysipainoisia yhteiskunnan jäseniä (Valtonen 1997, 22), jotka sekä säilyttävät omat kulttuuriperinteensä, että sopeutuvat vastaanottavaan yhteiskuntaan (Lepola 2000, 205). Suomessa lisääntyvä maahanmuutto asettaa paineita hyvinvointivaltiolle ja onnistuneen integraation merkitys kasvaa entisestään. Kuten Heikki Ervasti (2009, 341) toteaa, laaja hyvinvointivaltio edellyttää luottamusta toisia kansalaisia kohtaan, ja tämän luottamuksen ajatellaan esiintyvän vain homogeenisen väestön keskuudessa. Maahanmuutto muuttaa väestöpohjaa etenkin Suomen tyypisissä pienissä ja homogeenisissa valtioissa. Uhkana on, että hyvinvointivaltion kannatus romahtaa, kun sen kautta tuetaan maahanmuuttajia, joiden arvot ja elämäntyyli eroavat valtaväestöstä.

Integraation mittaaminen on haastavaa, ja erilaiset kansalliset mittarit luonnollisesti mittaavat integraatiota makrotasolla. Euroopan tasolla on kehitetty Zaragosan listan nimellä kulkeva lista indikaattoreista, joilla maahanmuuttajien integraatiota mitataan eri valtioissa. Lista perustuu käytettävissä oleviin vertailukelpoisiin tilastotietoihin, eikä siis luonnollisestikaan ota huomioon hienosävyisempiä muuttujia integroitumisen arvioimisessa. (Gropas, Triandafyllidou ja Bartolini 2014, 20).

Taulukko 1. Zaragosan lista

Politiikan osa-alue	Indikaattori
Työllisyys	<ul style="list-style-type: none"> • Työllisyysaste • Työttömyysaste • Aktiivisuusaste
Koulutus	<ul style="list-style-type: none"> • Korkein koulutustaso • Huonosti menestyvien 15-vuotiaiden osuus (lukeminen, matematiikka, tiede) • Korkeakoulutettujen osuus 30-34 -vuotiaissa • Koulutuksen tai harjoittelun keskeyttäneiden osuus
Sosiaalinen kuuluvuus	<ul style="list-style-type: none"> • Tulotason mediaani suhteessa koko väestön tulotason mediaaniin • Köyhyysriskin uhkaama osuus (nettotulot vähemmän kuin 60% koko väestön mediaanista) • Hyvän ja huonon terveystilan omaavien osuus • Kiinteistön omistajien osuus suhteessa kiinteistön omistajien osuuteen koko väestössä
Aktiivinen kansalaisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisuuden saaneiden osuus • Pitkäaikaisen oleskeluluvan saaneiden osuus • Osuus äänestetyistä edustajista

(Eurostat 2011.)

Vaikka niin kotouttamisen kuin integraationkin määritelmässä korostetaan vuorovaikutusta, on kuitenkin käytännössä kyse tasa-arvoisen vastavuoroisuuden sijaan

vähemmistön tulemisesta osaksi enemmistöä. Kuten Zaragosan listasta näkee, integraation arvioimisessa keskitytään helposti mitattaviin muuttujiin. Myös yhteiskunnallinen keskustelu integraatiosta keskittyy yksittäisten maahanmuuttajien kompetensseihin, kuten kielitaitoon ja työllistymiseen, ja kuinka hyvin nämä kompetenssit riittävät enemmistökulttuuriin sopeutumiseen. Integraatiota ja kotouttamista onkin kritisoitu siitä, että enemmistön kulttuuri ja normit nähdään pysyvinä eikä niiden odoteta muuttuvan samalla tavalla kuin maahanmuuttajien ja heidän kulttuurinsa. Kotouttaminen etenee suomalaisen hallinnon ja kulttuurin ehdoilla ja kyse on vastavuoroisuuden sijaan vähemmistöjen hallinnasta. Samalla maahanmuuttajien integroitumattomuus nähdään riskinä koko yhteiskunnalle ja uhkana yhteiskunnan toimivuudelle. (Pyykkönen 2007, 38 – 40; Gropas, Triandafyllidou ja Bartolini 2014, 10.)

Maahanmuuttajien integraatio käsitteenä sisältää ajatuksen täydestä osallisuudesta yhteiskuntaan, mutta paikalliset olosuhteet ja kansalliset säädökset vaikuttavat kuitenkin siihen, millaisen integraatioprosessin ajatellaan käytännössä olevan ja mitä sillä tavoitellaan (Valtonen 1997, 22). Toisaalta kyseenalaista on se, kuinka hyvin yhtenäinen käsitys integraatiosta heijastaa modernien yhteiskuntien olosuhteita ja nykyaikaista muuttoliikettä (Nohl, Schittenhelm, Schmidtge ja Weiss 2006, 4). Maahanmuuttajat nähdään usein julkisen vallan taholta passiivisina objekteina eikä aktiivisina toimijoina omassa sopeutumisprosessissaan, ja virallisen integraatioprosessin ja maahanmuuttajien todellisten kokemusten välillä onkin valtava kuilu (Clarke 2004, 631). Integraatiota ei voi myöskään nähdä yksiulotteisena prosessina. Vastaanottavan valtion näkökulmasta maahanmuuttaja voi integroitua hyvin yhdellä elämänalueella, esimerkiksi kouluttautua ja työllistyä hyvään työhön, mutta samalla integroituminen voi olla puutteellista toisella elämänalueella, jos esimerkiksi kaikki sosiaaliset suhteet ovat oman vähemmistön keskuudesta. (Entzinger ja Biezeveld 2003, 8.) Yhteiskunnat ovat toiminnallisesti erilaisia, eikä voida yleistää, että esimerkiksi integroituminen työmarkkinoille tarkoittaisi integroitumista koko yhteiskunnan tasolla. (Nohl et al 2006, 4.) Näkökulma integraation onnistumisesta voikin olla hyvin erilainen virallisesta näkökulmasta ja maahanmuuttajan omasta näkökulmasta.

Integraation käsitteessä ja koko muuttoliikkeen käsitteellistämisessä on usein ongelmana myös keskittyminen kansallisvaltioihin. Muuttoliikkeet ajatellaan vain kansallisvaltioiden välisinä liikkeinä, jotka päättyvät maahanmuuttajan integroitumiseen uuteen kansalliseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajat nähdään kansallisuutensa edustajina ja fokus on siinä, kuinka integraatioprosessia voidaan edistää. Huomiota onkin pyritty kiinnittämään entistä enemmän transnationalismiin ja liikkuvuuteen kansallisen kuulumisen sijaan. (Könönen 2014, 17–19.) Integraatiossa ja suomalaisessa kotouttamisessa jäävät helposti ulkopuoliseksi ne maahanmuuttajat, joille Suomi on mahdollisesti vain väliaikainen kohde. Integraatio ja kotouttaminen perustuvat ajatukseen maahanmuuton pysyvyydestä, mutta todellisuudessa kaikkien maahanmuuttajien lähtökohta ei välttämättä ole pysyvyys.

2.3 Integraatio ja transnationalismi

Kuten esitin, siirtolaiset ovat sosio-ekonomisten verkostojensa avulla yhä enemmän ”läsnä” useammassa paikassa. Modernin muuttoliikkeen tutkimuksessa keskeiseen rooliin onkin noussut transnationalismi. Transnationalismilla tarkoitetaan muuttoliikkeen tutkimuksessa niitä prosesseja, joilla siirtolainen luo ja ylläpitää alkuperäyhteisön ja nykyisen yhteisön yhdistävää sosiaalista verkostoaan. Transnationalismi haastaa ajatuksen siirtolaisista etsimässä pysyvää uutta kotia ja identiteettiä uudesta kansallisvaltiosta; sen sijaan siirtolaiset voivat identifioitua useaan maahan ja yhteisöön ja luoda uudenlaista transnationaalia sosiaalista tilaa. Siirtolaiset pitävät yllä siteitä alkuperämaahansa ja ajan myötä muodostuvat osaksi sosio-kulttuurista järjestelmää joka ylittää valtiolliset rajat. (Basch et al. 1994, 7; Olwig & Sorensen, 2003, 1–2; 9.) Onkin esitetty, että transnationalismi on muuttanut ihmisten suhdetta tilaan luomalla transnationaaleja sosiaalisia tiloja, jotka yhdistävät toimijoita useampaan kuin yhteen maahan. Maahanmuuttajilla voi transnationalismin myötä olla vaikeuksia tuottaa paikallisuuden tunnetta. (Vertovec 2009, 12.)

Vaikka transnationalismi käsitteenä onkin melko tuore, on sama ilmiö nähty muuttoliikkeen tutkimuksessa jo kauan. Transnationaaleja aktiviteetteja ovat teot, jotka

yhdistävät maahanmuuttajan ja tämän lähtömaan. Tyypillisin tallainen aktiviteetti on vierailu tai rahan lähettäminen lähtömaahan. Rajat ylittävät resurssit voivat olla myös aineettomia, kuten sosiaalista pääomaa, ideoita ja identiteettejä – vaikutus lähtömaassa voi olla yhtä suuri kuin rahalahetyksellä. Maahanmuuttajat ovat historian aikana ylläpitäneet kontakteja lähtömaahansa eri tavoin, ja transnationalismi on saanut nykyaikaisten olosuhteiden myötä uusia muotoja. Historiallisesti maahanmuuttajat ovat ylläpitäneet vahvoja siteitä lähtömaahansa, ja huomattava määrä maahanmuuttajia palasi lähtömaahansa ajan myötä. Suhteet lähtömaahan käsittivät paitsi perinteisen kirjeenvaihdon, myös rahalahetyksiä, poliittista aktiivisuutta ja liiketoimintaa. Teknologinen kehitys on mahdollistanut yhä tiiviimpien suhteiden ylläpitämisen, ja matkustamisen halventuminen mahdollistaa myös ahkeramman vierailun lähtömaassa. Uusien viestintäkeinojen myötä maahanmuuttajat ovat yhä paremmin perillä lähtömaansa tapahtumista. Maahanmuuttajan halu ja kyky ylläpitää transnationaaleja suhteita lähtömaahansa riippuu monesta tekijästä. Vaikuttimina voivat olla henkilökohtainen tilanne niin lähtö- kuin kohdemaassa sekä molempien maiden taloudelliset ja poliittiset tilanteet, puhumattakaan maahanmuuttajan henkilökohtaisista ominaisuuksista. (Olwig & Sorensen, 2003, 8–9; Vertovec 2009, 14–15.)

Integraatio ja transnationalismi linkittyvät toisiinsa monella tapaa. Molemmat ovat sosiaalisia prosesseja, joiden kautta maahanmuuttajat määrittelevät ja neuvottelevat suhdettaan ja kuuluvuuttaan niin lähtömaahansa kuin kohdemaahansa (Gropas, Triandafyllidou ja Bartolini 2014, 19). Tutkimusten mukaan transnationalismi vaikuttaa maahanmuuttajien integraatioprosessiin (Ding 2015, 261); toisaalta integraation ja transnationalismin voidaan nähdä jopa kilpailevan keskenään toisen edustaessa yhteyttä kohdemaahan ja toisen lähtömaahan (Carling ja Pettersen 2014, 14). Transnationalismi voidaan nähdä myös perinteisen käsityksen haastajana. Integraation ja yhteyksien pitämisen lähtömaahan on aiemmin tutkittu korreloivan negatiivisesti ja maahanmuuttajien todettu sopeutuvan kohdemaahan asteittain, samalla kun siteet lähtömaahan vähenevät. Teknologian kehittymisen myötä maahanmuuttajat voivat kuitenkin helpommin ylläpitää suhteita lähtömaahansa, matkustaa ja luoda transnationaaleja identiteettejä, jotka eivät ole sidoksissa vain yhteen paikkaan. (De Haas ja Hekkema 2011, 757–758.)

Transnationalismi haastaa myös ajatuksen siitä, että suhteiden ylläpitäminen lähtömaahan olisi esteenä integroitumiselle kohtamaan. Joidenkin tutkimusten mukaan maahanmuuttajan transnationaalit suhteet jopa edistävät integroitumista. Toisaalta myös hyvin integroituneilla maahanmuuttajilla on usein enemmän niin henkisiä kuin taloudellisiakin resursseja transnationaalisten suhteiden ylläpitoon, ja he voivat esimerkiksi vierailla lähtömaassaan useammin. (De Haas ja Hekkema 2011, 758.)

Integraation ja transnationalismin suhdetta ei voi kuitenkaan yksinkertaistaa tai ahtaa yhteen muottiin. Lisääntyneen tutkimuksen myötä on todettu, että käytännön tasolla integraation ja transnationalismin välistä suhdetta muokkaavat useat tekijät. Syiden ja seurausten erittely on usein lähes mahdotonta molempien prosessien tapahtuessa yhtäaikaaisesti, ja sekä integraatioon että transnationalismiin vaikuttavat lukuisat kolmannet osapuolet. (ks. Gropas, Triandafyllidou ja Bartolini 2014, 16–17.) Pyrin tässä tutkimuksessa transnationalismin avulla arvioimaan niitä siteitä, joita tutkittavat ylläpitävät Kiinaan, ja kuinka transnationaalit suhteet mahdollisesti vaikuttavat sopeutumiseen.

3 Kiinalainen muuttoliike ja aiempi tutkimus

Suomessa on tutkittu maahanmuuttajien sopeutumista melko laajasti, mutta kiinalaiset ovat jääneet tutkimuksessa melko paitsioon. Korkeakoulutetuista maahanmuuttajista tehdyissä tutkimuksissa kohteena ovat usein joko kansainväliset tutkinto-opiskelijat tai työelämässä olevat asiantuntijat, kattaen joko kaikki maahanmuuttajaryhmät tai keskittyen tiettyihin vähemmistöihin. Kiinalaiset pääsääntöisesti työskentelevät ja opiskelevat omissa oloissaan ja harvoin kiinnittävät median tai tutkijoiden huomion. Myös kansainvälisellä tutkimuskentällä kiinalaiset ovat edelleen varsin vähän tutkittu ryhmä suhteessa siihen, kuinka laajasti kiinalaiset ovat muuttaneet ympäri maailmaa.

Tässä luvussa käyn lyhyesti läpi kiinalaisen muuttoliikkeen taustoja, sekä avaan Suomeen muuton historiallisia taustoja. Esittelen myös lyhyesti aiempaa tutkimusta maahanmuuttajien sopeutumisesta.

3.1 Modernin kiinalaisen muuttoliikkeen taustat

Kiinalaisia maahanmuuttajia alkoi saapua Euroopan suuriin satamakaupunkeihin huomattavissa määrin 1800-luvun loppupuolella. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen kiinalaiset merimiehet joutuivat etsimään muita töitä, ja ajautuivat syrjinnän vuoksi lähinnä kapeille etnisille aloille kuten pesuloihin ja ravintoloihin. Samanaikaisesti Kiinasta tuli kuitenkin myös yli 200,000 miestä työskentelemään sodanjälkeisen uudelleen rakentamisen parissa. Nämä työntekijät olivat ensimmäisten Euroopan kiinalaisyhteisöjen perusta ja määrittivät pitkälti myös myöhemmän maahanmuuton lähtökohdat: kiinalaiset tulivat jatkossa samoista maakunnista ja keskittyivät alueellisesti lähinnä samoihin maihin, joihin ensimmäiset maahanmuuttajat tulivat. Alkuaikoina maahanmuuttoa määritti paljon perheiden yhdistyminen. (Thunø 2003, 267–270.)

Kiinalaisten maastamuutto on historiallisesti ollut yhteydessä poliittisiin päätöksiin ja yhteiskuntien muutoksiin, kuten Kiinan talouden avautumiseen ja Neuvostoliiton ja kommunistisen blokin romahtamiseen. Kiina on viime vuosikymmenien aikana käynyt

läpi valtavan muutoksen ja noussut globaaliksi suurvallaksi. Kiina on silti yhä monelle suuri tuntematon, ja on noussut yhteiskunnallisen tutkimuksen keskiöön vasta hiljattain. Puhuttaessa Kiinasta on huomioitava, ettei ole vain yhtä Kiinaa. Radikaalit muutokset talousjärjestelmässä ovat jättäneet jälkensä yhteiskuntaan, mutta suuri osa ongelmista kumpuaa historiasta ja kiinalaisen yhteiskunnan monimuotoisuudesta. Kiinassa on virallisesti 56 eri etnistä ryhmää, joista 55 on vähemmistöryhmiä. Eri vähemmistöjen suhteet valtioon ovat enemmän ja vähemmän ongelmallisia. (Zang 2015.) Kiinalaisista siirtolaisista käytetään usein niin tutkimuksessa kuin arkipuheessa yleiskäsitettä ”Overseas Chinese” ja kiinalaisten siirtolaisten ajatellaan olevan yksi yhtenäinen ryhmä. Kuitenkin kuten Skeldon (2007, 45) kirjoittaa, tällainen yksinkertaistaminen ei tee oikeutta kiinalaisen globaalin muuttoliikkeen heterogeenisyydelle, ja kulttuurista kiinalaisuutta onkin ylikorostettu siirtolaisten erilaisuuden ymmärtämisen kustannuksella. Erot kiinalaisten muuttoliikkeen sisällä voivat olla yhtä suuria kuin erot kiinalaisen ja ei-kiinalaisen muuttoliikkeen välillä.

1970-luvun lopulla alkaneiden talousreformien myötä Kiina urbanisoitui valtavalla vauhdilla. Samalla kun työvoiman tarve maaseudulla väheni, talousreformi loi uusia mahdollisuuksia kaupungeissa ja rannikkoseudulla. Seurauksena oli valtava Kiinan sisäinen muuttoliike maaseudulta kaupunkeihin, ja vuonna 2011 jo yli puolet Kiinan väestöstä asui kaupungeissa. Muuttoliike on tuottanut kasvavaa sosiaalista eriarvoisuutta, kun esimerkiksi edullisten asuntojen tuotanto ei ole pystynyt vastaamaan tarpeeseen. Kiinan sisäisen järjestelmän vuoksi maalta kaupunkeihin muuttaneet ovat usein kakkosluokan kansalaisia, eivätkä ole oikeutettuja samoihin yhteiskunnan avustuksiin kuin kaupunkilaiset. Samalla myös kaupunkien ja maaseudun välinen eriarvoisuus on kasvanut entisestään. (He 2016, 4–5.)

Samalla kun Kiinan talousreformi on ollut erityisen suosittu tutkimusaihe, on kiinalaisen muuttoliikkeen kasvu jäänyt vähemmälle huomiolle. Vuosi 1978 ja Kiinan talouden avautuminen oli käännekohta myös muuttoliikkeen suhteen. Kun 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuolella kiinalaisten muuttoliikkeen taustalla oli taloudellisesti kuoleva Kiina, on nykyisen uuden muuttoliikkeen taustalla kilpailukykyinen Kiina, joka on osa globaalia talousjärjestelmää. (Skeldon 2007, 37.) Talousreformin ja kapitalismin levitessä yhä

useammat menettivät perinteisen elinkeinonsa ja turvautuivat maastamuuttoon. Aluksi suuri osa muuttajista tuli kaupunkialueilta, mutta 1990-luvulla yhä suurempi osa muuttajista oli maaseudulta. Kiinalaisen muuttoliikkeen kasvussa onkin nähtävissä se, kuinka radikaalit taloudelliset, poliittiset ja sosiaaliset muutokset yhteiskunnassa ovat laukaisseet muuttoliikkeen erityisesti niiltä alueilta, jotka ovat karsineet reformien myötä eniten. (Thuno 2007, 5–6.)

Eurooppa alkoi näyttäytyä kiinalaisille houkuttelevana kohteena erityisesti Schengen-maiden vapaan liikkuvuuden myötä. Merkittävässä roolissa on ollut kiinalaisten opiskelijoiden saapuminen erityisesti Iso-Britanniaan, Ranskaan ja Saksaan, mutta 1980-luvun lopulla muuttoaalto alkoi kohdistua paljon myös Etelä-Eurooppaan, jossa oli tarvetta halvalle työvoimalle. Kiinalaisten Eurooppaan suuntautuvalla muutolla on ollut luonteenomaista keskittyminen tietyille alueille ja työllistyminen epävirallisille työmarkkinoille, mutta sittemmin vaihtelu sekä koulutustasossa että osaamisessa on lisääntynyt. (Thunø 2003, 267–271.)

Vaikka maastamuutto myös maaseudulta yleistyi 1990-luvulla, eivät kiinalaiset maahanmuuttajat ole enää perinteiseen tapaan pelkästään maaseudun kouluttamattomia miehiä, vaan muuttajina ovat myös kaupunkilaiset opiskelijat, yrittäjät ja korkeakoulutetut, niin naiset kuin miehet. Vaikka Kiina valtiona tukee muuttoliikettä, ei sen suhde moderniin muuttoliikkeeseen ole ongelmaton. Virallisesti olemassa on Kiinan ulkopuolella asuvia kiinalaisia, sekä etnisesti kiinalaisia, joilla ei ole kiinan kansalaisuutta. Vaikka moderni muuttoliike on käsitteenä yleistynyt erottamaan perinteisen kiinalaisen maastamuuton ja nykyaikaisen, monimuotoisemman muuttoliikkeen, ei Kiina valtiona puhu modernista muuttoliikkeestä ja esimerkiksi kaksoiskansalaisuus on edelleen poliittisesti arka aihe. (Thuno 2007, 2–4.)

3.2 Kiinalaiset Suomessa

Kiinalaisten muuttoliike Suomeen oli vähäistä ennen 2000-lukua, mutta tilanne on muuttunut ja vuonna 2015 kiinalaistaustaisen väestön määrä oli jo 9956. Vuonna 2014 määrä oli 9528, joten kasvu on huomattavaa jo vuoden aikana. (Tilastokeskus 2016.) Kiinalaiset olivat vuonna 2014 jo neljänneksi suurin ulkomaalaistaustainen väestöryhmä virolaisten, venäläisten ja ruotsalaisten jälkeen (Tilastokeskus 2014). Vuonna 2012 kiinalaistaustaisesta väestöstä 35,8 %:lla oli korkea-asteen koulutus, 9 %:lla keskiasteen koulutus ja 55,1 %:lla koulutusaste oli joko perusaste tai tuntematon (Tilastokeskus 2014, 47).

Kiinalaisten motiiveja muuttaa Suomeen ei ole juuri tutkittu. Qian Caon vuoden 2011 pro gradu – tutkielmassa 15 kiinalaisen maahanmuuttajan haastattelussa kysyttiin myös syitä siihen, miksi he valitsivat Suomen. Tuolloin haastatteluissa kävi ilmi, että kenellekään Suomi ei ollut ensisijainen vaihtoehto, mutta syyt lähteä Kiinasta olivat niin vahvoja, että Suomikin kelpasi kohdemaaksi. Suurin osa jopa painotti tullessa Suomeen vain siksi, että se oli ainoa vaihtoehto, mikäli he halusivat lähteä Kiinasta paremman elämän perässä. Haastatellut eivät tienneet Suomesta juuri mitään ennen saapumistaan, eikä näin esimerkiksi hyvä sosiaaliturva ollut motivoiva tekijä. Suurimmalle osalle päätyminen juuri Suomeen oli siis sattumankauppaa eikä rationaalinen valinta.

Kiinalaisten turismi Suomeen on valtavassa kasvussa, ja vuonna 2015 kiinalaisten turistien yöpymiset Suomessa kasvoivat yli 40 prosenttia edellisvuodesta (YLE 2016). Kiinan kasvaessa entistä merkittävämmäksi toimijaksi kansainvälisillä markkinoilla, Suomessa asuvien kiinalaisten opiskelijoiden ja osaajien arvoa ollaan hiljalleen tunnistamassa. Esimerkiksi Espoon kaupunki käynnisti vuonna 2016 yhteistyön kiinalaisia Suomessa edustavan yhdistyksen kanssa, tarkoituksena rakentaa kiinalaisista osaajista osaajapoolia. Hankkeen tavoitteena on edistää maahanmuuttajien työllistymistä, keskittyen erityisesti opiskelijoihin ja korkeakoulutettuihin asiantuntijoihin. (Länsiväylä 2016.)

3.3 Sopeutuminen yhteiskuntaan

Tutkiessa kiinalaisten maahanmuuttajien sopeutumista, täytyy jälleen huomioida kiinalaisen maahanmuuton heterogeenisyys. Useat aiemmat tutkimukset kiinalaisten maahanmuuttajien sopeutumisesta koskettavat lähinnä etnisillä aloilla työskentelevien, yhteisönsä sisällä aktiivisten kiinalaisten integraatiota. Kuten aiemmin nousi esiin, nykyisin kiinalaiset maahanmuuttajat ovat entistä useammin kielitaitoisia opiskelijoita tai koulutettuja asiantuntijoita, ja lähtökohdat sopeutumiseen ovat hyvin erilaiset kuin kielitaidottomilla ja kouluttamattomilla maahanmuuttajilla.

Iso-Britannian laajaa kiinalaisyhteisöä on tutkittu melko paljon, ja vaikka tutkimukset koskettavatkin varsin erilaista maahanmuuttajaryhmää kuin tässä tutkimuksessa, luovat ne taustaa ja vertailukohtaa. Tutkimuksissa on huomattu, että kiinalaiset ovat sosiaalisesti eristyksissä muusta yhteiskunnasta. Kiinalaiset nähdään menestyvänä yhteisönä: lapset suoriutuvat opinnoista muita etnisiä ryhmiä paremmin ja kiinalaiset pärjäävät kaikkien sosiaalisten indikaattorien mukaan hyvin (Lam et al. 2009, 3). Suomessa vuonna 2012 kiinalaistaustaisista 39,5 % oli työssä ja 5,5 % työttömänä (Tilastokeskus 2014, 43).

Näennäinen hyvä menestys peittää kuitenkin alleen sosiaalisen integraation ongelmat ja samanaikaisesti kiinalaiset nähdään myös hiljaisena, omillaan toimeentulevana yhteisönä. Sosiaalisen integraation puutetta yritetään usein selittää kiinalaisella kulttuurilla ja perhekeskeisyydellä sekä sillä, että kiinalaiset pyrkivät tulemaan toimeen omillaan turvautumatta yhteiskunnan tukeen. Kuitenkaan kiinalaiset eivät tutkimusten mukaan tietoisesti pyri eristäytymään muusta yhteiskunnasta, vaan mahdolliset ongelmat integroitumisessa ovat usean tekijän summa. Yksi tekijä onkin juuri pyrkimys tulla toimeen omillaan: usein kiinalaiset pyrkivät integroitumaan yhteiskuntaan aktiivisesti ja omatoimisesti etenkin yksityisten työmarkkinoiden kautta turvautumatta yhteiskunnan avustuksiin. (Chau & Yuy 2001.)

Toisaalta kiinalaisessa kulttuurissa omista ongelmista ei myöskään usein haluta puhua julkisesti. Omatoimisuus johtaakin siihen, että heihin ei myöskään ”ongelmattomina” kiinnitetä muun yhteisön toimesta juuri huomiota ja sopeutuminen jää puolitiehen. Myös

kielitaidottomuus ja kulttuurierot aiheuttavat ongelmia erityisesti ensimmäisen sukupolven kiinalaisille. Iso-Britanniassa kiinalaiset eivät juuri osallistu politiikkaan ja näin pääse vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin ja onkin käynyt ilmi, että kielimuurin vuoksi heidän on vaikea ymmärtää poliittista järjestelmää tai edes oppia äänestämään (Zhang 2014, 3–6). Kielitaidottomuuden vuoksi monet kiinalaiset eivät myöskään juuri tunne paikallisia palveluja ja kohdatessaan

Kiinnittyminen yhteiskuntaan on myös hankalaa, mikäli jäsenyyden ehtona on yhteinen etninen alkuperä. On mahdollista, että vähemmistön kokiessa kansalliseen ryhmään kiinnittymisen vaikeaksi se vetäytyy entistä etäämmälle. Myös syrjintäkokemukset voivat tehdä maahanmuuttajista haluttomia samaistumaan kansalliseen enemmistöryhmään. (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013). Tutkimusten mukaan miellyttäväksi ja tasavertaiseksi koetut kontaktit etnisten ryhmien välillä lisäävät myönteistä suhtautumista toisiin etnisiin ryhmiin (Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2013), mutta kiinalaisille perinteinen työllistymiskeino on ravintola-ala, jolla etnistä kulttuuria ja erilaisuutta korostetaan. Monen länsimaalaisen ainoa kontakti kiinalaisiin on vierailu kiinalaisessa ravintolassa, joka ”kulttuurisena seikkailuna” korostaa kiinalaisen kulttuurin erilaisuutta länsimaiseen nähden. (Chau ja Yuy 2001.)

Kuten totesin, kotimaisella tutkimuskentällä kiinalaiset maahanmuuttajat eivät ole vielä kovin suosittu aihe. Helsingin kaupungin tietokeskus julkaisi vuonna 2010 raportin pääkaupunkiseudulla asuvista intialaisista ja kiinalaisista opiskelijoista ja asiantuntijoista. Raportissa kartoitettiin esimerkiksi maahanmuuton motiiveja, kokemuksia elämästä Helsingissä ja tulevaisuuden suunnitelmia. Raportissa todettiin, että korkeakoulutetut kiinalaiset saapuvat Suomeen lähes ainoastaan opintojen myötä. Suomen valinnassa kohdemaaksi korostuivat esimerkiksi opintojen maksuttomuus ja oppilaitosten hyvät englanninkieliset sivut – Suomi maana ei ollut ratkaiseva tekijä valinnassa. Merkittävä ero intialaisten ja kiinalaisten välillä oli siinä, että intialaiset tiesivät paremmin mihin ovat tulossa. Raportissa todetaankin eroksi se, että Intiasta on jo pitkään suunnattu ulkomaille opiskelemaan ja töihin, kun taas kiinalaisille kansainvälinen kenttä on vielä vieras, ja moni ei halua hukata ainutlaatuista tilaisuutta empimällä liikaa. (Merimaa & Kiviniemi 2010.)

Helsingin kaupungin tietokeskuksen raportin mukaan suurin ongelma Suomessa asuessa oli ulkopuolisuuden kokemus: vaikka rasismia ei koettu, integroituminen koettiin hankalaksi. Erityisesti kielitaito oli ongelma, ja suomalaiset koettiin ystävällisyydestä huolimatta sisäänpääntäviä. Moni suunnittelikin paluuta kotimaahan jossain vaiheessa, etenkin kasvavan talouden luomien työmahdollisuuksien vuoksi. Myös muutto johonkin muualle työmahdollisuuksien perässä oli mahdollisuus, mutta etenkin vanhemmilla tutkittavilla vaihtoehtoina olivat pääsääntöisesti Suomi tai Kiina – he eivät halunneet enää aloittaa alusta uudessa maassa. (em.)

Taina Kinnunen (2003, 107–111) taas on tutkinut ulkomaalaisten korkeakouluopiskelijoiden integroitumista Suomeen. Hänen tutkimuksessaan nousi esiin, että valtaosalle opiskelijoista työmahdollisuudet Suomessa opiskelujen jälkeen eivät olleet merkittävä syy maahantulolle, mutta suurelle osalle syntyi opiskelujen aikana ajatus mahdollisuudesta jäädä Suomeen. Aasiasta tulleeille opiskelijoille työhön ja uraan liittyvät tavoitteet olivat keskeisiä, ja heille oli myös tyypillistä avoin suhtautuminen tulevaisuuteen ja asuinpaikkaan opintojen jälkeen. Sopeutumisen suhteen esiin nousi samoja ongelmia kuin Helsingin kaupungin tietokeskuksen raportissa: kielimuuri, suomalaisten sulkeutuneisuus ja ujous, sosiaalisen kulttuurin puute. Yleisesti ottaen suurelle osalle tutkittavista vieraan kulttuurin kokeminen oli tärkeämpää kuin Suomeen sopeutuminen – juuri Suomen valikoituminen tämän kokemuksen kohteeksi oli sattumaa.

4 Tutkimusasetelma ja tutkimusetiikka

Olen aiemmissa luvuissa esitellyt muuttoliikkeen ja integraation teoriaa sekä kiinalaisen muuttoliikkeen erityispiirteitä. Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan sopeutumista ruohonjuuritasolla Suomessa asuvien kiinalaisten elämässä, ja tässä luvussa käyn läpi yksityiskohtaisemmin tutkimuksen lähtökohtia, aineistoa ja metodologiaa. Erittelen sitä, millaisia asioita kysyn aineistolta vastatakseni tutkimuskysymyksiini *millainen suhde Suomeen kiinalaistaustaisille maahanmuuttajille muodostuu, ja millaiset tekijät muokkaavat tätä suhdetta?*

4.1 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi

Yleisimmät laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja dokumentteihin perustuva tieto. Näitä menetelmiä voidaan käyttää yksin tai yhdessä, riippuen paitsi tutkimuksen kohteesta myös resursseista. Haastattelun etu on sen joustavuus, haastattelijan pystyessä esimerkiksi esittämään tarkentavia kysymyksiä ja havainnoimaan vastausten sisällön lisäksi sitä, kuinka haastateltava vastaa. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 73–76.)

Kuten Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen huomioivat teoksessaan Haastattelun analyysi (2010), ovat tutkimushaastattelussa haastateltavilta kysyttävät kysymykset jotain muuta kuin varsinaiset tutkimuskysymykset. Tutkimuksen tulokset ja vastaukset tutkimuskysymyksiin eivät ole luettavissa suoraan litteroiduista haastatteluista; sen sijaan aineistoa luokitellaan ja järjestellään, aineiston kanssa *keskustellaan*. Käytännössä analyysin vaiheet limittyvät toisiinsa, mutta analyysistä voi kuitenkin yleensä tunnistaa kolme osatehtävää: luokittelu, analysointi ja tulkinta. Aineiston lukemiseen ja tulkintaan ei ole kuitenkaan vain yhtä oikeaa ja yleispätevää tapaa, vaan osatehtävien painotus ja lähestymistapa riippuvat sekä tutkijan valitsemasta näkökulmasta, että tutkimuskysymysten asettelusta.

Tässä tutkimuksessa käytän analyysimetodina *sisällönanalyysia*. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysoinnin avulla pyritään löytämään hajanaisesta aineistosta selkeää ja yhtenäistä informaatiota, jonka perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Myös sisällönanalyysin tarkoituksena on siis järjestää aineisto tiiviiseen muotoon hajottamalla se osiin ja kokoamalla uudestaan. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 93; 110.)

Sisällönanalyysi voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teoriaohjautuvaan ja teorialähtöiseen sisällönanalyysiin. *Aineistolähtöinen analyysi* etenee tulkinnan ja päättelyn avulla kohti käsitteellistämistä. Aineisto pelkistetään eli siitä karsitaan kaikki tutkimukselle epäoleellinen pois, ja tämän jälkeen aineisto ryhmitellään eli yksittäisiä tekijöitä sijoitetaan yleisempien luokkien alle. Lopulta valikoidaan tutkimuksen kannalta oleellinen tieto, jonka pohjalta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. *Teoriaohjautuva analyysi* etenee samalla tavalla aineiston ehdoilla, mutta teoreettisia käsitteitä ei luoda aineiston pohjalta. Käsitteistö tulee valmiina, ja empiirinen aineisto liitetään olemassa oleviin teoreettisiin käsitteisiin. *Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä* luokittelun perustana on aiempi teoria tai käsitejärjestelmä, ja analyysia ohjaa esimerkiksi käsitekartta. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 110–116.) Analysoin aineistoani teoriaohjautuvan sisällönanalyysin avulla. Teoreettiset käsitteet ja haastattelun teemat rakentuivat teoriakirjallisuuden ja aiemman tiedon pohjalta, ja analyysin tavoitteena on liittää aineistosta saatava tieto aiempaan tietoon.

Haastatteluaineistojen analyysitavat vaihtelevat runsaasti, eikä ole vain yhtä tapaa tehdä sisällönanalyysia. Fokus voi joissain tutkimuksissa olla pienissä yksityiskohdissa, toisissa taas kattavan yleiskuvan luomisessa. Sisällönanalyysi ei kuitenkaan ole pelkkää luokittelua, eikä tarkoitus ole jakaa aineistoa karkeisiin luokkiin ja kertoa niiden sisältö omin sanoin. Aineisto ei voi puhua tutkijan puolesta, ja varsinaisen analyysivaiheen tarkoitus onkin mennä luokiteltuun aineistoon syvemmälle ja etsiä asioita pinnan alta. Oleellista on myös läpikäydä koko aineisto huolellisesti ja pyrkiä havaitsemaan myös havaintoja kyseenalaistavat tekijät – toisinaan aineistosta olisi helppo napsia vain päätelmiin sopivat kohdat ja sivuuttaa muut. (Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen, 2010.)

4.2 Aineisto ja sen rajat

Tutkimukseni perustuu haastatteluaineistoon. Haastattelin tutkimusta varten seitsemää Suomessa asuvaa kiinalaistaustaista henkilöä joulukuusta–tammikuussa 2015–2016 yhteistyössä yhden Suomessa asuvien kiinalaisten yhdistyksen kanssa. Kaikki haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina joko Helsingissä tai Tampereella, ja haastattelujen kesto oli 1-2 tuntia. Haastattelupaikkana toimi kuudessa haastattelussa kahvila, yhdessä yhdistyksen toimisto. Kaikki haastateltavat olivat haastatteluhetkellä asuneet Suomessa vähintään viisi vuotta ja olivat iältään 25–50 -vuotiaita. Haastateltavista kuusi oli miespuolisia ja yksi naispuolinen. Kaksi teki tohtoriopintoja, yksi oli työtön ja muut työelämässä.

En itse omannut ennakoon mitään kontakteja Suomessa asuvaan kiinalaistaustaiseen väestöön, joten tutkimuksen alkuvaiheessa oli epävarmaa mistä ja miten löytäisin haastateltavat. Tämän vuoksi kohderyhmän ja aineiston kovin tarkka rajaaminen ennakoon oli melko mahdotonta ja teinkin haastattelut melko varhaisessa vaiheessa. Totesin, että se millaiset taustat haastateltavillani on vaikuttaa paljon myös tutkimuskysymyksen rajautumiseen, joten en halunnut ohjata tutkimusta liikaa tiettyyn suuntaan ennen haastatteluja. Omien kontaktieni puutteen vuoksi paras vaihtoehto oli aloittaa haastateltavien tavoittelemisen juurikin yhdistysten kautta. Onnekseni yksi yhdistys oli erittäin avulias ja auttoi haastateltavien etsimisessä. Yhdistyksen yhteyshenkilön rajallisten resurssien vuoksi totesimme parhaaksi vaihtoehdoksi avoimen haastattelukutsun yhdistyksen Facebook-sivuilla, ja mikäli en saisi sen kautta tarpeeksi vastauksia, yrittäisi yhteyshenkilö etsiä lisää haastateltavia omien kontaktiensä kautta. Yhteyshenkilö ohjeisti, että saadakseni tarpeeksi haastateltavia kannattaa kohderyhmän rajaaminen haastattelukutsussa pitää ainakin aluksi mahdollisimman väljänä, sillä hänen pitkän kokemuksensa mukaan innostus osallistua tutkimukseen voi olla vähäistä.

Tämän vuoksi ainoat rajaukseni haastattelukutsussa olivat kiinalaistaustaisuus ja vähintään viiden vuoden asuminen Suomessa. Sopeutumiselle ja integraatiolle ei voi asettaa tiettyä aikarajaa, sillä jokaisen maahanmuuttajan sopeutuminen on yksilöllinen prosessi. Kuitenkin esimerkiksi Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan 3-4 vuotta on

viranomaisten asettama laskennallinen aika kotoutumistoimenpiteiden kohdentamiseksi (Työ - ja elinkeinoministeriö 2015), ja siksi päädyin asettamaan aikarajaksi viisi vuotta. Haastattelukutsu julkaistiin yhdistyksen Facebook-sivuilla kahdesti, joulukuussa 2015 ja tammikuussa 2016. Haastattelemistani henkilöistä kuusi vastasi itsenäisesti haastattelukutsuun. Näistä haastateltavista yksi puhui suomea, muiden kanssa haastattelukielenä oli englantia. Seitsemäs haastateltava ei puhunut suomea eikä englantia. Tämän haastattelun järjesti yhteyksiensä avulla yhdistyksen yhteyshenkilö, joka myös toimi tulkkina.

Tutkimusjoukkoa ja koko tutkimuksen suuntaa rajasikin osaltaan juuri kielikysymys sekä haastateltavien tavoittaminen. Oman kielitaitoni rajallisuuden vuoksi vaihtoehtona oli joko haastattelujen tulkkaminen tai suomen/englannin käyttäminen haastattelukielenä. Yhteyshenkilö ohjeisti, että vaikka tavoittelen jo pitkään Suomessa asuneita henkilöitä, on englantia silti ehdoton valinta haastattelukutsuun. Kuten todettu, yhteyshenkilö toimi tulkkina yhdessä haastattelussa, mutta hänellä ei ollut resursseja työaikansa puitteissa useamman haastattelun tulkkamiseen tai haastateltavien etsimiseen. Tämän vuoksi tutkimuksen ulkopuolelle rajautuivat suomea tai englantia osaamattomat henkilöt. Tähän ryhmään kuuluu suuri osa esimerkiksi etnisillä aloilla, kuten ravintoloissa, työskenteleviä kiinalaistaustaisia, joiden tavoittaminen tosin olisi kieliongelma huolimatta todennäköisesti ollut hankalaa. Kaikki kuusi englanninkielentaitoista haastateltavaa olivat opiskelleet englantia jo Kiinassa, ja heistä viisi tuli Suomeen alun perin opiskelemaan, yksi suoraan töihin. Suomeen opiskelemaan tulleet haastateltavat ovat iältään 25–30 –vuotiaita. Kaikki haastateltavani asuivat Kiinassa suurissa tai keskisuurissa kaupungeissa.

Haastateltavani edustavatkin siis suurelta osin ns. modernia kiinalaista muuttoliikettä: nuoria, jotka lähtevät ulkomaille opiskelemaan ja mahdollisesti jäävät opintojen päätyttyä myös töihin Kiinan ulkopuolelle. Opiskelijoiden osuus Suomessa asuvan kiinalaistaustaisen väestön keskuudessa (16.7%) on yksi suurimmista muihin ulkomaalaistaustaisiin väestöryhmiin verrattuna, ja opiskelijat ovatkin merkittävässä roolissa kiinalaisten maahanmuutossa Suomeen. Lisäksi yli 30% kiinalaistaustaisista maahanmuuttajista Suomessa on korkeakoulutettuja, mikä on myöskin yksi suurimmista

osuuksista ulkomaalaistaustaisen väestön keskuudessa. Kuten aiemmin mainitsen, ainoastaan yksi haastateltavista oli naispuolinen, muut miespuolisia. Kuitenkin enemmistö (58%) Suomessa asuvista kiinalaistaustaisista on naisia. (Tilastokeskus 2016.)

Aineistosta on siis käytännön syistä rajautunut pois se osa kiinalaistaustaisia maahanmuuttajia, joiden sopeutuminen on ehkä haasteellisinta. Suppean aineiston perusteella ei ole muutenkaan tarkoituksenmukaista yleistää liikaa, ja tässä tutkimuksessa aineiston pohjalta ei siis voi tehdä koko kiinalaisväestöä koskevia päätelmiä. Analyysi rajautuukin aineiston ehdoilla koulutettuihin, kielitaitoisiin maahanmuuttajiin. Aineisto mahdollistaa yhteyksien rakentamisen teoriataustaan. Teorian ja aineiston vuoropuhelun avulla on mahdollista etsiä tulkintoja aineistosta löytyville yhdenmukaisuuksille ja eroille.

Kuitenkin yksi haastateltavista edustaa perinteisempää kiinalaisten siirtolaisten joukkoa: hän on kouluttamaton ja kielitaidoton ja työskennellyt Suomessa etnisissä ravintoloissa. Muiden haastateltavien tuttavapiiriin myös kuului kielitaidottomia kiinalaisia maahanmuuttajia, ja haastateltavat jakoivat myös näiden tuttaviansa kokemuksia. Vaikka toisen käden kertomana kokemukset eivät tutkimuksellisesti ole kovin luotettavaa tietoa, tuovat ne mielestäni kuitenkin lisäarvoa tutkimukseen. Kuten aiemmin mainitsin, kielitaidottomien kiinalaisten maahanmuuttajien tavoittaminen ja haastattelemineen ilman yhteistä kieltä on hankalaa. Yhden haastattelun ja useamman toisen käden kokemuksen myötä voin kuitenkin tuoda tutkimukseen edes vähän myös kielitaidottoman maahanmuuttajaryhmän kokemuksia. Analyysissä mainitsen aina, mikäli viitataan toisen käden kautta saatuun tietoon.

4.3 Aineiston kerääminen

Tein tutkimushaastatteluni *puolistrukturoituina teemahaastatteluina*. Teemahaastattelu on keskustelu, jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksen avulla selvittämään haastateltavalta tutkimuksen aiheeseen liittyviä asioita. Strukturoidussa haastattelussa kysymysten

muotoilu, järjestys ja vastausvaihtoehdot ovat kaikille haastateltaville samat, kun taas puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille samat, mutta haastateltava vastaa omin sanoin. Puolistrukturoitu teemahaastattelu poikkeaa strukturoiduista haastatteluista siinä, että valmiiden kysymysten sijaan haastattelijalla on tukilista käsiteltävistä asioista ja vain haastattelun teema-alueet on määritelty etukäteen. (Eskola ja Vastamäki 2001.)

Haastattelurunko voi olla hyvin yksityiskohtainen kysymysten sanamuotoja myöten, tai se voi olla vain lista käsiteltävistä teemoista. Haastattelurunko ja kysymykset perustuvat luonnollisesti tutkimuskysymykseen. (Ayres 2008, 811.) Usein teemarunko sisältää kolmea tasoa: laajat teemat eli aihepiirit, joista keskustellaan, teemaa tarkentavat apukysymykset sekä yksityiskohtaiset kysymykset, joihin on tarkoitus turvautua vain, jos aiemmat kysymykset eivät ole tuottaneet vastauksia. Haastattelun tulee olla mahdollisimman keskustelunomainen, ja teemoista täytyy myös osata luopua, jos haastateltavalta ei saa kunnon vastauksia. (Eskola ja Vastamäki 2001.) Haastattelija voi noudattaa haastattelurunkoa tarkasti ja kysyä kysymykset järjestyksessä, tai liikkua haastattelurungossa haastateltavan vastauksien rytmissä ja esittää tarkentavia kysymyksiä. (Ayres 2008, 811.)

Omiin haastatteluihini tein kaksitasoisen haastattelurungon: laajemmat aihepiirit sekä tarkentavat apukysymykset. Laajat teemat haastattelurungossa olivat liikkumisen taustat, yhteydet Kiinaan ja kiinalaisuuteen ja elämä Suomessa. Nämä teemat määrittyivät luonnollisesti tutkimuskysymyksen pohjalta, tavoitteena käsitellä haastatteluissa sellaisia aihepiirejä joiden avulla voin vastata tutkimuskysymykseeni. Koin tärkeäksi kartoittaa muuton taustaa ja sitä, miten Suomi on valikoitunut kohteeksi ja millaisia odotuksia tutkittavilla oli elämästä Suomessa. Sitä millaiseksi suhde Suomeen muodostuu eivät määritä pelkästään arkiset tekijät Suomessa, vaan myös muuton alkuperäiset motiivit ja tavoitteet. Samalla tavalla koin tärkeäksi käsitellä haastatteluissa suhdetta Kiinaan ja kiinalaisuuteen, sillä suhde alkuperämaahan ja sen kulttuuriin voi olla tiiviisti yhteydessä sopeutumiseen Suomeen. Runkoa tehdessä kävin myös läpi jokaista aihealuetta huolella ja mietin yksityiskohtaisempia kysymyksiä joihin tarvittaessa turvautua, mutta näitä en kirjannut varsinaiseen haastattelurunkoon. Kävin kaikki kysymykset läpi jokaisessa

haastattelussa ainakin jossain muodossa, mutta pääasiassa haastattelut olivat varsin keskustelunomaisia ja tarkentavien kysymysten rytmittämiä. Aloitin haastattelut (taustatietojen kysymisen jälkeen) aina kysymällä kuinka kauan haastateltava on asunut Suomessa, miksi hän muutti alun perin Kiinasta pois ja kuinka Suomi valikoitui kohteeksi. Näiden kysymysten pohjalta haastattelut lähtivät yleensä etenemään omalla rytmillään ja suuri osa apukysymyksistä tuli käsiteltyä luontevasti keskustelun lomassa.

Halusin pitää haastattelut rentoina keskusteluina päästäkseni mahdollisimman hyvin käsiksi haastateltavien aitoihin kokemuksiin ja kertomuksiin, ja pyrinkin välttämään kysymysten lukemista haastattelurungosta. Onnistuin tässä mielestäni hyvin, ja usein viimeistään haastattelun edetessä jäykemmätkin haastateltavat rentoutuivat ja alkoivat jutella vapautuneemmin. Tarkentavat apukysymykset olivat kuitenkin tarpeen: kokemattomana haastattelijana ne toivat turvaa, ja toisaalta välillä keskustelut ajautuivat sivuraiteille ja apukysymysten kautta oli helppo palata takaisin aiheeseen. Vaikka haastattelut laajenivat luontevasti apukysymysten ulkopuolelle, kysymykset varmistivat, että kaikki haluamani aiheet tulivat varmasti käsiteltyä jokaisessa haastattelussa, ja pystyn näin paremmin vertailemaan haastattelujen sisältöjä.

4.4 Tutkimusetiikka

Laadullisen tutkimuksen tiedonhankintakeinot voivat olla hyvinkin vapaamuotoisia, ja esimerkiksi tutkimushaastattelu voi usein muistuttaa tavallista arkielämän keskustelua. Kuten aineiston hankinnasta kertoessani mainitsin, pyrin itsekkin pitämään haastattelut rentoina ja keskustelunomaisina. Koin rennon keskustelun parhaaksi keinoksi saada avoimia ja rehellisiä pohdintoja, mutta tällaisessa tilanteessa tutkijan tulisikin kiinnittää erityistä huomiota eettisiin kysymyksiin, sillä keskustelunomaisissa tilanteissakin haastattelijalla on institutionaalisessa asemassa. Jo tutkimusaiheen valintakin voidaan nähdä eettisenä valintana. Tutkijan tulisi selkeyttää tutkimuksessaan sitä, kenen ehdoilla tutkimusaihe on valittu ja miksi tutkimus on tehty. Yleensä nämä seikat on esitetty,

tahtoen tai tahtomatta, tutkimusongelman muotoilussa. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 122; 126.)

Tutkimusetiikan näkökulmasta ydintekijä on tutkittavien tietoinen suostumus osallistumiseen. Tutkittaville tulee antaa tarpeeksi kattavasti tietoa tutkimuksesta ja omista oikeuksistaan, niin että he voivat tehdä harkitun päätöksen osallistumisestaan. Tutkittavien tulisi olla selvillä paitsi tutkimuksen tarkoituksesta, myös esimerkiksi tutkimuksen tilaajasta tai rahoittajasta ja sen käyttötarkoituksista. Ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa eettisenä lähtökohtana ovat ihmisoikeudet, ja osallistumisen tulee aina olla vapaaehtoista. Osallistujilla on myös oikeus keskeyttää tutkimus omalta osaltaan missä vaiheessa tahansa, tai kieltää itseään koskevan aineiston käyttö jälkikäteen. Siihen, mikä on tarvittava määrä tietoa, ei ole yksiselitteistä vastausta. On tutkijan oman harkinnan varassa kuinka tarkasti esimerkiksi tutkimuksen tarkoituksen ja menetelmät esittää, sillä ei ole tarkoituksenmukaista myöskään karkottaa tutkittavia liian yksityiskohtaisella tutkimusjargonilla. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 128; Richie et al. 2003, 87–88.)

Tutkimuksessa on tärkeää huomioida tutkittavien yksityisyys ja tutkimusaineiston luottamuksellisuus. Tutkimuksessa saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille eikä käytetä muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen. Haastateltaville tulee kertoa ennen aineiston keräämistä tutkimuksen aiheesta ja tutkimustavoitteista ja siitä, kuinka haastatteluaineistoa käytetään. Lopullisesta tutkimuksesta ei saa tunnistaa tutkittavia tai muita haastatteluissa mahdollisesti mainittuja henkilöitä, elleivät he ole antaneet siihen erikseen lupaa. Haastattelun äänitallennetta käytetään vain tutkimusta varten ja litteroinnissa haastateltavien nimet muutetaan. (Kuula 2011, Tuomi ja Sarajärvi 2004.)

Haastattelut tätä tutkimusta varten olivat ensimmäiset tekemäni tutkimushaastattelut, ja sen myötä jouduinkin kiinnittämään huomiota sellaisiin tutkimuseettisiin kysymyksiin, joihin en välttämättä ollut ennen törmännyt. Kerroin haastattelukutsussa tutkimuksesta melko lyhyesti, ja pyrin esittelemään sitä tarkemmin viimeistään ennen haastattelun alkua. Suurin osa haastateltavista ei juurikaan esittänyt kysymyksiä tutkimuksesta ja sen tarkoituksista, joten oli täysin oman harkintani varassa kuinka paljon kerron. Kerroin siis tutkimuksestani ja sen taustoista mielestäni tarpeelliset seikat, ja keskityin syvemmin

juurikin tutkimuseettisiin tekijöihin, eli korostamaan anonymiteettia ja aineiston luottamuksellisuutta.

Ritchie et al. (2003, 89) pohtivat tutkijan vaikeita valintoja sen suhteen, mitä kertoa ja missä vaiheessa, ja nostavat esiin esimerkkinä haastattelun nauhoittamisen – missä vaiheessa haastateltavalle tulisi kertoa nauhoittamisesta? Kertominen aikaisessa vaiheessa saattaa aiheuttaa haastateltavan perääntymisen, mutta toisaalta kertominen vasta juuri haastattelun alkaessa saattaa tehdä kieltäytymisen vaikeaksi ja asettaa haastateltavan hankalaan asemaan. Itse kerroin nauhoittamisesta vasta haastattelutilanteessa, ja selitin samalla, että nauhoitus tulee vain ja ainoastaan omaan käyttööni eikä sitä kuuntele kukaan muu. Annoin haastateltaville mahdollisuuden epäröintiin kysymällä onhan nauhoittaminen heille varmasti ok, mutta jatkossa koen ehkä paremmaksi kertoa nauhoittamisesta jo aikaisemmassa vaiheessa.

Tutkimusetiikan näkökulmasta pyrin kiinnittämään erityistä huomiota omaan asemaani tutkittaviin nähden sekä tutkittavien anonymiteettiin. Kun tutkimuksen kohteena on vähemmistöryhmä, olen valtaväestön edustajana itse valta-asemassa tutkittaviin nähden. Pyrin jo haastattelukysymyksiä muodostaessa välttämään toiseuttamista tutkittavia, ja annoin heille itselleen mahdollisuuden asemoida itsensä suhteessa Suomeen ja suomalaisuuteen. Vaikka tarkoituksena onkin tutkia nimenomaan kiinalaisen väestöryhmän integroitumista Suomeen, huomioin paitsi aineiston rajat myös oman rajallisen ymmärryksen kiinalaisuudesta, ja pyrin välttämään liikaa yleistämistä kulttuurisen taustan perusteella. Aineisto mahdollistaa vain rajalliset päätelmät, ja siksi koen myös eettisestä näkökulmasta tärkeäksi välttää koko vähemmistöryhmää koskevia yleistyksiä.

Koska kiinalaisvähemmistö Suomessa on kuitenkin melko pieni, on anonymiteetin säilyttäminen tärkeää. Suurin osa on tavalla tai toisella tekemisissä muiden kiinalaistaustaisten kanssa ja valtaosa haastateltavista asuu samalla paikkakunnalla. Vaikka haastatteluissa ei sinänsä käsitellä erityisen luottamuksellisia asioita, olen jättänyt pois tutkimuksen kannalta tarpeettomat yksityiskohtaiset taustatiedot haastateltavista.

Olen myös välttänyt luomasta haastateltavien taustoista sellaisia kokonaisuuksia, joista heidän henkilöllisyytensä olisi pääteltävissä.

4.5 Sisällönanalyysi ja haastatteluaineisto

Kuten edellä on tullut ilmi, aineistona on siis litteroitu haastatteluaineisto, jota analysoin sisällönanalyysin keinoin. Jaottelin kysymyksiä teemoihin jo haastattelurungossa, mutta analyysissa käyttämäni teemat hain kuitenkin vasta valmiista aineistosta. Haastatteluaineistossa teemat voivat olla joko selvästi näkyvissä tai piilotettuina; tutkijan tehtävä on tarkastella aineistoa pintaa syvemältä ja etsiä merkityksiä ja teemoja. Samassa haastattelussa voi nousta esiin useita teemoja, ja toisaalta kaikki teemat eivät aina tule esiin kaikissa haastatteluissa. (Gubrium et al. 2012.)

Kävin aineistoa läpi useaan kertaan, ensin kuuntelemalla nauhoitteita litteroinnin aikana ja lopulta litteroituja aineistoja lukemalla, ja aloin luontevasti hahmottaa erilaisia kokonaisuuksia ja toistuvia teemoja. Pilkoin aineistoa osiin ja valitsin analyysiyksiköksi ns. ajatuskokonaisuuden. Lähtökohtanani olivat haastattelurungon mukaiset aihepiirit: liikkumisen taustat, elämä Suomessa ja suhteet Kiinaan/kiinalaisuuteen. Aluksi erittelin aineistosta tutkimuskysymyksen kannalta mielekkäitä ajatuskokonaisuuksia, jonka jälkeen ryhdyin jaottelemaan niitä luokkiin. Koko prosessin ajan katsoin aineistoa tutkimuskysymysteni kannalta: mitä kysyn aineistolta löytääkseni tutkimuskysymyksiini vastauksia? Pyrin teoriaohjautuvan tutkimusotteen avulla etsimään aineistosta teemoja, jotka nousivat esiin jo teoriaosuudessa, mutta luin aineistoa kuitenkin avoimin mielin huomioiden myös mahdolliset teorian ulkopuoliset teemat.

Pyrin analyysissani löytämään tasapainon yleiskuvan ja yksityiskohtien välillä. Seitsemän haastattelun aineisto ei ole tarpeeksi suuri yleistääkseni päätelmiä koskemaan koko heterogeenistä kiinalaisväestöä Suomessa, mutta huomioin analyysissa haastateltavieni taustat ja sen, että suurin osa edustaa ns. modernia kiinalaista muuttoliikettä. Tämän rajauksen myötä pyrin luomaan aineiston avulla mahdollisimman kattavan yleiskuvan tämän tietyn maahanmuuttajaryhmän integraatiosta, perehtyen kuitenkin samalla tarkempiin yksityiskohtiin.

5 Suhde Suomeen

Haastatteluaineiston pelkistämisen ja ryhmittelyn myötä pyrin etsimään aineistosta vastauksia siihen, millaiset tekijät ovat muokanneet tutkittavien suhdetta Suomeen. Käyn läpi sitä, kuinka he kuvailevat tätä suhdetta ja kuinka erilaiset sopeutumiseen vaikuttaneet ja vaikuttavat tekijät nousevat aineistosta esille. Tästä lähtökohdasta jaoin aineiston yhdeksään luokkaan: muuton taustat, perhe, sosiaaliset suhteet, työ, elintaso, kieli, kulttuuri, Suomi ja suomalaisuus. Koin mielekkääksi yhdistellä luokkia muodostaen viisi kokonaisuutta: muuton taustat, perhe ja sosiaaliset suhteet, työ ja elintaso, kieli ja kulttuuri sekä Suomi ja suomalaisuus.

5.1 Muuton taustat

Käyn tässä luvussa läpi sitä, miksi haastateltavat alun perin muuttivat pois Kiinasta ja kuinka kohteeksi valikoitui juuri Suomi. Erittelen muuttoon ja kohteen valintaan vaikuttaneita tekijöitä sekä sitä, millaisia tavoitteita haastateltavat muutolle asettivat. Pohdin, kuinka jo muuton taustalla olevat tekijät voivat osaltaan olla vaikuttamassa sopeutumiseen.

Aineistosta ilmenee, että pääsääntöinen syy Kiinasta muuttoon on opiskelu ulkomailla: neljä haastateltavaa muutti Suomeen opiskelujen vuoksi. Lisäksi viides haastateltava suoritti myös korkeakouluopintonsa Suomessa, mutta kertoi pohjimmaiseksi syyksi muuttoon halun päästä pois vanhempien luota. Kaksi haastateltavaa tuli Suomeen töihin. Suomen valikoituminen kohteeksi oli osin rationaalinen valinta, osin sattumien summa. Usein taustalla oli joko ilmainen koulutus tai jonkun tuttavan kokemus Suomesta, tai näiden yhdistelmä. Kaikki viisi opiskelemaan tullutta mainitsevat vähintään yhtenä syynä Suomen valitsemiseen ilmaisen koulutuksen. Yksi haastateltava kertoo koulutuksen olevan Kiinassa niin kallista, että hänen vanhempansa olivat säästäneet kaksikymmentä vuotta hänen opintojaan varten; toinen taas oli opiskellut Kiinassa kieliä kaksi vuotta mutta halusi vaihtaa alaa ja päätyi ilmaisen koulutuksen vuoksi Suomeen. Kaksi

haastateltavaa kertoo hakeneensa myös muualle ja että Suomi ei ollut ensisijainen vaihtoehto.

Äitini tuttavan lapsi kertoi äidilleni Suomesta, joten sitä kautta kuulin siitä ja päätin muuttaa tänne. Muuten en tietäisi Suomea, se on niin pieni maa.

Yksi opiskelemaan tullut haastateltava kertoo halunneensa muuttaa jonnekin missä ei ole liikaa kiinalaisia. Hän koki, että sopeutuminen uuteen yhteiskuntaan olisi helpompaa, kun ei ajaudu viettämään aikaa muiden kiinalaisten kanssa. Suomessa asuvan perhetuttavan kokemusten kautta paikaksi valikoitui Suomi. Toinen haastateltava kertoo nähneensä lapsena tv-ohjelman Lapista ja kiinnostuneensa Suomesta jo silloin. Lopulliseen päätökseen vaikuttivat kuitenkin myös Suomen ilmainen koulutus ja hyvät Pisa-tulokset.

En tiennyt mitään Suomesta enkä tuntenut ketään ennen kuin tulin tänne. Halusin jonnekin, missä koulutuksen taso on korkea, ja se rajasi vaihtoehdot muutamaaan maahan. Vanhempani olivat huolissani turvallisuudestani. Emme tienneet Suomesta oikein mitään, eikä Suomi näy kiinalaisissa uutisissa juurikaan, joten emme myöskään tienneet mitään negatiivista. Suomi vaikutti turvalliselta maalta.

Terveysterveystoimialalla työskentelevä haastateltava kertoo muuttaneensa, koska ei pitänyt Kiinan terveydenhuoltojärjestelmästä eikä siksi halunnut työskennellä Kiinassa. Hän asui ja työskenteli ensin muutaman vuoden toisessa maassa Kiinan ulkopuolella, ja saatuaan tuttavansa kautta työpaikan Suomesta muutti tänne. Motivaationa Suomeen muutolle oli vain ja ainoastaan työpaikka, muita erityisiä syitä muutolle ei ollut. Toinen työn perässä tullut haastateltava kertoo, että Kiinassa ei saanut valita itse työpaikkaansa vaan oli valtion osoittamassa työssä. Hänen sukulaisensa asui Suomessa, ja haastateltava matkusti turistiviisumilla vierailulle sukulaisensa luo ja etsimään töitä. Haastateltava kertoo kiertäneensä Suomea ja jutelleensa kiinalaisten ravintoloiden työntekijöiden kanssa ja jääneensä lopulta Suomeen löydettyään työpaikan kokkina.

Sopeutumisen näkökulmasta on mielenkiintoista, että ainoastaan yksi haastateltava kertoo suunnitelleensa jo Suomeen muuttaessaan jäävänsä maahan pysyvästi. Kaksi

haastateltavaa kertoo Suomen olleen väliaikainen kohde, tarkoituksena muuttaa mahdollisesti takaisin Kiinaan tai muualle Eurooppaan opintojen jälkeen. Muut haastateltavat eivät muuttaessaan tehneet pitkän aikavälin suunnitelmia. He kertovat tulleen Suomeen joustavin suunnitelmin, ilman erityisiä aikomuksia lähteä tai jäädä, ja jatkosuunnitelmiin ovat vaikuttaneet useat, seuraavissa luvuissa käsiteltävät, tekijät Suomessa asumisen aikana. Suomi näyttäytyi muuton hetkellä haastateltaville vain yhtenä maana muiden joukossa, eivätkä haastateltavat tienneet Suomesta juuri mitään ennen muuttoa. Ulkomaille opiskelemaan haluavia kiinalaisia houkuttaa Suomessa ilmainen koulutus, mutta harvalle Suomi on silti automaattinen ykkösvalinta. Mielenkiintoista on myös, että yksi haastateltava valitsi Suomen juuri siksi, että se ei ole kovin suosittu kohde kiinalaisten keskuudessa.

Suurin osa haastateltavista ei siis ole alun perin tullut Suomeen ajatuksenaan jäädä tänne pysyvästi. Haastateltavien motiivina muuttoon ei ole ollut uusi pysyvä kotimaa, vaan opinnot, työpaikka tai jokin muu, väliaikainen syy. Suomi valikoitui kohdemaaksi erilaisista syistä, mutta harvassa tapauksessa siksi, että se olisi katsottu jotenkin erityisen hyväksi maaksi asettua ja kotiutua. Haastateltavien lähtökohdat sopeutumiseen, kotoutumiseen, eivät siis ole olleet kummoiset – vaikka kaikki varmasti ovat halunneet sopeutua Suomeen mahdollisimman hyvin, oleskelun mahdollinen väliaikaisuus asettaa tietyt rajat sille kuinka paljon sopeutumiseen ollaan valmiita panostamaan.

5.2 Perhe ja sosiaaliset suhteet

Perheen merkitys näkyy haastateltavien tulevaisuuden suunnitelmissa. Yksi haastateltava kertoo muuttaneensa Suomeen vain opiskelemaan ja aikoneensa muuttaa pois opintojen päätyttyä, mutta sittemmin suunnitelmat muuttuivat perheen perustamisen myötä. Haastateltava tapasi puolisonsa Suomessa, ja nyt suomalainen puoliso ja yhteinen lapsi vaikuttavat myös päätökseen ja haastateltava jäi Suomeen pysyvästi. Toinen haastateltava taas ei Suomeen muuttaessaan ollut päättänyt jäädäkö tänne pysyvästi vai ei, mutta myös hänen kohdallaan puoliso vaikutti suunnitelmiin. Hänen puolisonsa asuu muualla Euroopassa, ja haastateltava aikoo muuttaa puolisonsa luo opintojensa valmistuttua.

Muuttaessani tänne aioin vain opiskella ja muuttaa tarvittaessa töihin muualle. Nyt jään tänne varmasti pysyvästi, koska minulla on perhe ja suomalainen puoliso. Joten enää se ei riipu vain minusta missä asun, puolisolllani on enemmän sananvaltaa siinä. Jos hän haluaa muuttaa jonnekin, muutan hänen mukanaan.

Valintoihin ja suunnitelmiin vaikuttaa myös kiinalainen kulttuuri, jossa perinteisesti lapset huolehtivat vanhemmistaan. Kolme haastateltavaa kertoo mahdollisesti muuttavansa takaisin Kiinaan vanhempiensa ikääntyessä. Yksi haastateltava myös mainitsee tulevaisuudensuunnitelmiaan pohtiessa, ettei haluaisi asua Suomessa vanhana juuri erilaisen hoivakulttuurin vuoksi. Hän kokee, että Suomessa ei ”kuuluta perheeseen” täysi-ikäistymisen jälkeen, kun taas Kiinassa lapset huolehtivat vanhemmistaan ja isovanhemmat hoitavat lapsenlapsia. Toisaalta sama haastateltava kertoo, että vaikka muuttaisi nyt töiden takia Kiinaan, saattaisi hän muuttaa takaisin Suomeen, jos saa lapsia. Hän kokee Suomen olevan lapsiystävällinen maa, jossa saa laadukasta koulutusta ja lapset eivät joudu tekemään yhtä paljon töitä. Kaikille perheen merkitys ei kuitenkaan ole suuri. Kolme haastateltavaa mainitsee, etteivät perhe ja sukulaiset Kiinassa juuri vaikuta päätökseen asuinpaikasta. Heille muut tekijät, kuten työ, ovat tärkeämmässä asemassa päätöksiä tehdessä.

Sosiaaliset suhteet Suomessa nousevat kuitenkin esiin kaikissa haastatteluissa yhteiskuntaan sopeutumisesta puhuttaessa, ja osalle sosiaalisuudella ja sosiaalisilla suhteilla on suurikin merkitys Suomeen jäämistä miettiessä. Suomalaiset koetaan vähemmän sosiaalisiksi kuin kiinalaiset, ja suomalaiset viihtyvät haastateltavien mielestä liikaa omissa oloissaan kotona. Kiinassa vietetään paljon aikaa yhdessä niin tuttujen kuin tuntemattomienkin kanssa ja haastateltavat kertovat kokeneensa itsensä yksinäiseksi erityisesti alkuaikoina. Suomalaiset kämppikset ovat hiljaisia, ja kuten yksi haastateltava kuvaa, suomalaiset eivät puhu, ellei heitä puhuttele. Suomalaiset eivät haastateltavien mielestä pura stressiä puhumalla ja jaa asioita. Suurin osa haastateltavista kokee tämän ongelmalliseksi ja kaipaa enemmän sosiaalisuutta, vaikkakin yksi haastateltava kertoo

ajan myötä oppineensa arvostamaan suomalaista ujoutta ja henkilökohtaista tilaa ja ahdistuvansa nykyisin kiinalaisessa väenpaljoudessa.

Suomalaiset käyttävät paljon alkoholia, ja kiinalaisetkin juovat kyllä paljon. Mutta juomisessa on eroja, kiinassa juodaan, että tutustutaan ihmisiin ja kavereiden kanssa aikaa viettäessä. Mutta suomalaiset juovat vain juodakseen.

Kaikki haastateltavat kuitenkin kertovat, että suomalaiset ovat ystävällisiä ja avuliaita. Suurin osa kertoo kaveripiirinsä koostuvan sekä kiinalaisista että suomalaisista, vaikkakin suurimmalla osalla enemmistö hyvistä ystävistä on kiinalaisia. Toisten kiinalaisten kanssa on toisaalta myös helppo viettää aikaa yhteisen kielen ja kulttuurin vuoksi. Työllä ja opiskelulla on suuri merkitys sosiaalistumisessa. Suurin osa mainitsee tutustuneensa suomalaisiin töissä ja opinnoissa. Haastateltavien mukaan suomalaisiin on helppo tutustua, mutta vaikea ystäväystyä. Yksi haastateltava totesi, että ystäväystyy helposti kiinalaisten ja muiden ulkomaalaisten kanssa, mutta ei tiedä kuinka pitäisi käyttäytyä, että ystäväystyisi suomalaisen kanssa. Tutustuaakseen täytyisi olla jotain yhteistä, kuten kollega, opiskelutoveri tai Kiinasta kiinnostunut suomalainen. Yhden haastateltavan mukaan taas suomalaiset puhuvat ulkomaalaisille vain humalassa. Tutustuminen on hankalaa: suomalaisia on vaikea lähestyä, ja kiinalaiset taas viihtyvät yhdessä.

5.3 Työ ja elintaso

Työ ja elintaso olivat merkittävässä roolissa lähes kaikkien haastateltavien valinnoissa ja pohdinnoissa joko menneen tai tulevan suhteen. Ainoastaan kaksi haastateltavaa ei maininnut työtä merkittävänä tekijänä valinnoissaan – toinen aikoo vaihtaa maata puolisonsa perässä opintojen päätyttyä, toinen taas pysyy perheen vuoksi Suomessa, eikä työtilanteella ole kummankaan valintaan merkitystä. Työllistyminen kotimaisille työmarkkinoille nähdään usein yhtenä merkinä onnistuneesta integraatiosta, mutta haastateltavat pohtivat työn ja elintason merkitystä asuinmaan valinnassa syvemmin. Pelkkä työllistyminen ei välttämättä riitä Suomeen jäämiseksi, vaan myös yleinen

elintaso ja tulevaisuuden näkymät vaikuttavat valintoihin. Haastateltavien kommenteista ilmeni, että asuinmaata voi tarvittaessa vaihtaa, jos se edistää työtilannetta ja elintasoja. Työllistymisen ei siis sinänsä voi nähdä olevan kovin vahva merkki integroitumisesta Suomeen.

Kuten aiemmin on tullut esille, kaksi haastateltavaa tuli Suomeen töiden takia. Toinen sai tuttavansa kautta töitä ja muutti siksi Suomeen, toinen taas tuli sukulaisen luokse Suomeen etsimään töitä ja niitä löydettyään jäi maahan. Erityisesti Suomeen opiskelemaan tulleiden haastateltavien jatkosuunnitelmissa työn ja elintason merkitys on suuri, ja molemmat osaltaan määrittävät päätöstä Suomeen jäämisestä. Yksi haastateltava kertoo pohtineensa muuttoa Kiinaan tai muualle, mutta kokee Suomen palkat ja työajat hyviksi. Kiinassa ja esimerkiksi Yhdysvalloissa joutuisi haastateltavan mukaan tekemään saman palkan eteen enemmän töitä. Tämän vuoksi haastateltava aikoo nyt jäädä Suomeen, mutta totesi että tilanne voi muuttua tulevaisuudessa, jos esimerkiksi työtilanne Suomessa muuttuu.

Kaikki haastateltavat ovat asuneet Suomessa jo yli seitsemän vuotta, ja heidän puheissansa nousevat esiin myös pitkän aikavälin muutokset taloustilanteissa. Yksi haastateltava kertoo aikoneensa jäädä Suomeen pysyvästi tänne muuttaessaan, mutta pohtivansa nyt paluuta Kiinaan koska siellä menee hyvin ja täällä huonosti. Kiinassa on enemmän töitä tarjolla ja parempi palkka. Vaikka haastateltava on siis asunut Suomessa jo vuosia ja ajatellut asuvansa täällä pysyvästi, on hän valmis muuttamaan takaisin Kiinaan töiden perässä. Toinen haastateltava mainitsee myös Suomen huonon taloustilanteen ja kertoo pakolaiskriisin myötä menettäneensä uskonsa tilanteen paranemiseen. Yksi haastateltava mainitsee, että suurin osa hänen tuntemistaan Suomessa asuvista kiinalaisista on kotoisin maaseudulta eivätkä huonon elintason vuoksi halua palata Kiinaan, mutta hän itse on kotoisin kaupungista, joten elintaso on parempi ja paluu on siksi vaihtoehto.

Kun muutin Suomeen, ajattelin jääväni tänne pysyvästi. Perheeni ei ollut rikas ja Kiina oli kehitysvaiheessa. Jos muuttaisin tänne nyt, ajattelisin varmaan eri tavalla. - - Olen miettinyt paluuta Kiinaan, koska vanhojen koulukavereideni

elämä siellä on nyt paljon parempi kuin oma elämäni täällä. Palkkataso nousee siellä tosi nopeasti. Suomi elää taantumassa, olen huolissani Suomesta.

Paluu Kiinaan ei ollut aina ainoa vaihtoehto, vaan haastateltavat pohtivat vaihtoehtona myös muuttoa muualle Eurooppaan. Mielenkiintoisena huomiona ainoastaan yksi haastateltava mainitsee vaihtoehtoisia kohteita pohtiessaan, että ei tiedä jaksako aloittaa alusta uudessa maassa ja siksi Kiina on todennäköisin vaihtoehto, jos hän päättää lähteä Suomesta. Kuitenkin lähes kaikki Kiinaan paluuta pohtivat mainitsevat ainakin yhtenä vaikuttimena työtilanteen, paremman elintason tai Kiinan paremman taloustilanteen – pelkkä asema ”kotimaana” ei tunnu olevan kenellekään riittävä syy paluumuutolle. Haastateltavien pohdinnoista on helppo huomata, että heille asuinmaa ja mahdollinen muutto näyttäytyvät rationaalisina valintoina, eikä mahdollisella integroitumisella Suomeen vaikuta olevan suurta merkitystä. Vaikka muutto pois Suomesta tapahtuisikin vasta pitkän harkinnan päätteeksi, silti yli seitsemän vuoden asumisenkin jälkeen Suomeen suhtaudutaan yhtenä vaihtoehtona muiden joukossa, ei kotimaana josta lähdetään vain, jos on pakko.

Pelkän yleisen työtilanteen lisäksi esille nousevat myös muut ongelmat työnsaannin suhteen Suomessa. Yksi haastateltava mainitsee ongelmana kovat vaatimukset koulutuksesta ja ammattitaidosta; esimerkiksi joitain töitä ei saa ilman tiettyä koulutusta eikä kiinalaista koulutusta aina hyväksyttyä. Yrityksen aloittaminen koetaan hankalaksi, ja toisaalta myös puutteellinen kielitaito hankaloittaa työnhakua. Suomenkielentaitoinen haastateltava kertoo kokeneensa, että kirjoittaessaan hakemuksen englanniksi ei saa töitä, vaikka työ ei vaatisi suomen kielen taitoa, kun taas kirjoittaessaan hakemuksen suomeksi saa töitä helposti. Kellään ei ole varsinaisia suoria syrjintäkokemuksia, mutta esiin nousee, että etenkin korkeamman tason työpaikkoja on vaikeaa saada ulkomaalaistaustaisena.

Usea haastateltava kertoo, että etenkin opintojen jälkeen moni kiinalainen muuttaa takaisin Kiinaan, koska ei saa Suomesta töitä. Useilla on tuttavita, jotka olisivat halunneet jäädä Suomeen pysyvästi opintojen päätteeksi, mutta työttömyys pakotti takaisin Kiinaan. Yksi haastateltava kertoo tehneensä itse uhrauksia ja työskennelleensä jonkun aikaa ns.

huonoissa töissä, joihin suomalaisiakin oli vaikeaa saada. Näin hän sai arvokasta työkokemusta Suomesta ja parempia töitä jatkossa.

5.4 Kieli ja kulttuuri

Kielitaito nähdään tärkeimpänä osana sopeutumista, mutta haastatteluissa kielitaito nousee esiin hyvin monimutkaisena tekijänä. Toisaalta suomi on kielenä niin haastava, ettei opiskelu kannata, ellei tiedä jäävänsä Suomeen pysyvästi. Toisaalta taas sopeutuminen maahan ja työpaikan löytäminen ovat pitkälti riippuvaisia kielitaidosta. Haastateltavista vain yksi puhuu suomea, muut osaavat suomea joko vain vähän tai ei ollenkaan. Suomen kieli koetaan vaikeana, ja eräs haastateltava toteaa, että kiinalaisista tuttavistaan vain lapsena Suomeen muuttaneet puhuvat suomea. Epäilemättä kielitaidolla on suuri merkitys Suomeen sopeutumisessa. Haastatteluista jäikin toisaalta mielikuva siitä, että monella haastateltavalla integroituminen on jäänyt osittaiseksi juuri puutteellisen kielitaidon vuoksi. Kuitenkin haluttomuus opiskella kieltä on monella myös merkki puutteellisesta motivaatiosta integroitua täysin.

Ainoa suomea puhuva haastateltava kertoo opiskelleensa kielen siksi, että ajatteli muuttaessaan jäävänsä Suomeen pysyvästi. Hän kertoo olevansa muutenkin kiinnostunut kielistä, joten koki opiskelun mielekkäänä. Hän kuitenkin toteaa, että jos Suomeen ei aio jäädä pysyvästi ei kielen opiskelu kannata. Vaikka muut haastateltavat eivät puhu suomea, on suurimmalla osalla kokemuksia suomen opiskelusta. Yksi haastateltava kertoo opiskelleensa kieltä viettäessään toimeettoman kesän Suomessa, mutta koska pärjää englannilla ei ollut motivoitunut jatkamaan opiskelua. Toinen kertoo opiskelleensa alkeet, mutta koska ei käyttänyt suomea arjessa kielitaito unohtui. Sitten hän on päättänyt muuttaa pois Suomesta eikä siksi aio palata kieliopinon pariin.

Olen aloittanut suomen opiskelun kahdesti, ja luovuttanut kahdesti koska se on liian vaikeaa. Olisi parempi osata suomea, mutta pärjään englannilla. Jos lopettaisin työni ja opiskelisin täysipäiväisesti suomea kaksi vuotta, puhuisin

lähes kuin natiivi. Sitten alkaisin etsiä töitä ja päätyisin samanlaiseen työhön kuin nyt. Mitä järkeä?

Kaikki haastateltavat käyttävät opinnoissa ja työssään englantia, ja haastateltavista kuusi osasi englantia jo muuttaessaan Kiinasta. Yksi haastateltavista ei puhu suomea eikä englantia, ja on nyt työtön ja suomen kielen kurssilla. Kielitaidon monimutkainen asema nousi esiin erityisesti työn ja vapaa-ajan suhteessa. Koska töissä pärjää englannilla, ei suomen opiskelu ole tarpeellista. Toisaalta yhteiskuntaan olisi helpompi integroitua, jos puhuisi suomea. Jälleen on syytä kiinnittää huomiota siihen, kuinka hankalaa integroitumista on mitata ja arvioida. Työssäkäyvä, kouluttautunut maahanmuuttaja on monella virallisella mittarilla mitattuna integroitunut hyvin. Kuitenkin työmarkkinoiden kansainvälistyessä ei työllistyminen Suomessa välttämättä tarkoita suomen kielen osaamista, ja kuten mainittu moni kokee suomen kielen opiskelun turhana, kun sitä ei työelämässä tarvitse.

Suomi koetaan kielenä niin haastavaksi, että sitä on työläs oppia kokopäivätyön ohessa ja kuten aiemmin mainittu, ei opiskelu kannata, jos ei ole varma Suomeen jäämisestä. Eräs haastateltava kertoo, että jos hänellä olisi enemmän aikaa hän ehdottomasti opiskelisi suomea sopeutuakseen yhteiskuntaan paremmin, mutta ei selviä ilman kokopäiväistä työtä ja palkkaa. Etenkin suomalaisiin tutustuminen koetaan hankalana ilman kielitaitoa, ja siksi moni kokee sopeutumisen jäävän puolitiehen. Vaikka suomalaisten hyvä englannin taito toisaalta helpottaa maassa asumista, on se myös esteenä suomen kielen oppimiselle: suomalaiset vaihtavat helposti englantiin, kun huomaavat ettei puhujaa puhu suomea äidinkielenään.

Kielitaidolla on vaikutusta myös haastateltavien valintoihin vapaa-ajan vieton suhteen. Kaksi haastateltavaa kertoo käyvänsä kiinalaisessa kirkossa suomalaisen sijaan kielen vuoksi. Eräs haastateltava toteaa englannin ja suomen tuntuvan enemmän työkieliltä, joiden puhuminen on uuvuttavaa, ja rentoutumisen takia vapaa-ajalla on mukavampi puhua kiinaa. Hänen mukaansa myös kiinalaiset tuttavat joilla on suomalainen puoliso tapaavat muita kiinalaisia siksi, että on vapauttavaa puhua välillä äidinkieltä.

Haastateltavat eivät juurikaan osallistu kiinalaisten yhteisöllisiin tapahtumiin, esimerkiksi maahanmuuttajayhdistysten järjestämiin juhliin. Yhteisöllisten tapahtumien sijaan enemmistöllä on oma kiinalainen tuttavapiirinsä, joiden kanssa vietetään vapaa-aikaa ja kiinalaisia juhlia. Suomalaisia juhlia taas vietetään ainoastaan suomalaisten tuttavien kanssa. Kaikilla haastateltavilla on Suomessa kiinalaistaustaisia tuttaviam, joiden kanssa he puhuvat kiinaa. Usein vapaa-ajan vietto on erilaista suomalaisten ja kiinalaisten kaverien kanssa: suomalaisten kanssa tehdään ns. suomalaisia asioita, kiinalaisten kanssa kiinalaisia asioita. Vaikka haastateltavat eivät aina osanneet täysin eritellä konkreettisia eroja näissä aktiviteeteissa, kävi ilmi, että kiinalaisten tuttavien kanssa esimerkiksi kokataan kiinalaista ruokaa ja pelataan pelejä, kun taas suomalaisten kanssa menttiin baariin tai saunaan. Näissä kertomuksissa toteutuu osaltaan integraation perimmäinen ajatus siitä, kuinka maahanmuuttaja paitsi sopeutuu vastaanottavaan yhteiskuntaan, myös säilyttää omat kulttuuriperinteensä.

Kiinalaisen kulttuurin ylläpitämisen merkitys korostuu, kun haastateltavalla on lapsi. Lapsellinen haastateltava kertoo aikovansa opettaa lapselleen kiinaa ja kiinalaista kulttuuria. Hän kertoo ymmärtävänsä, ettei Suomessa kasvava lapsi välttämättä koskaan tunne itseään kiinalaiseksi, mutta haluaa tämän silti tuntevan juurensa. Myös haastateltava itse kertoo ylläpitävänsä kiinalaisuuttaan viettämällä kiinalaisia juhlia ja lukemalla kiinankielisiä kirjoja. Myös toinen haastateltava pohtii, että jos hän tulevaisuudessa saa lapsia, haluaa hän opettaa heille kiinaa ja kiinalaista kulttuuria, vaikka lapsi kasvaisikin Kiinan ulkopuolella.

Haluaisin lasteni olevan ulospainsuuntuneempia kuin suomalaiset, enemmän kiinalaisia. En tiedä haluanko kuitenkin kasvattaa lapsiani Kiinassa, on niin paljon asioita joita ottaa huomioon. - - Haluan kasvattaa heidät kiinalaiseksi, mutta en välttämättä Kiinassa.

Suomeen ja länsimaihin sopeutuminen koetaan hankalaksi, jos ei ymmärrä kulttuurieroja. Haastateltavat kuitenkin kokevat, että koska kiinalaiset maahanmuuttajat ymmärtävät hyvin Kiinan ongelmat, heillä on paljon kunnioitusta länsimaista kulttuuria kohtaan ja he haluavat tehdä töitä sopeutumisensa eteen.

5.5 Suomi ja suomalaisuus

Haastateltavilla on hyvin erilaisia kokemuksia omasta suomalaisuudestaan. Yksi haastateltava kertoo, että ei koe olevansa yhtään suomalainen, vaikka on asunut maassa jo kahdeksan vuotta. Hän on ylpeä kiinalaisuudestaan ja kokee kiinalaisen kulttuurin olevan niin syvällä, ettei voisi eikä haluaisikaan luopua siitä. Hän jatkaa, että ei usko identifioituvansa suomalaiseksi, vaikka asuisi täällä toiset kahdeksan vuotta.

Koen itseni täysin kiinalaiseksi. Vaikka passissani lukee 'suomalainen', en näe itsessäni suomalaisuutta.

Suurin osa kokee itsensä osin suomalaiseksi, ja yksi haastateltava jopa määrittelee olevansa 45% suomalainen ja 55% kiinalainen. Eräs haastateltava kuvailee olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa, mutta kaukana ytimeistä. Vain yksi haastateltava kertoo kokevansa Suomen kodiksi ja itsensä täysin suomalaiseksi – tämä haastateltava on myös ainoa suomea osaava. Kielitaito nousikin usein esiin ja kuten totesin, haastateltavat korostavat kielitaidon merkitystä sopeutumisessa. Yksi haastateltava toteaa, että haluaisi olla enemmän suomalainen mutta se on hankalaa ilman kielitaitoa.

Rakastan Suomea. Sain Suomen kansalaisuuden ja kävin armeijan. Tämä on melkein niinkun kotimaa. Mutta harkitsen muuttoa Kiinaan, koska täällä menee huonosti. Haluaisin auttaa Suomea, mutta..

Vaikka useimmat haastateltavat eivät koekaan olevansa täysin suomalaisia, kertovat he huomanneensa suomalaistuneensa. Erityisesti Kiinassa vieraillessa moni haastateltava on huomannut omaksuneensa suomalaisia tapoja. He kertovat huomanneensa olevansa hiljaisempia kuin ennen ja käyttäytyvänsä eri tavalla kuin paikalliset. Eräs haastateltava toteaa, että suomessa kokee olevansa sosiaalinen ja enemmän kiinalainen, mutta Kiinassa taas huomaa olevansa hiljaisempi kuin muut ja suomalaistuneensa. Haastateltavat suhtautuvat näihin muutoksiin eri tavoin: yksi huolehtii suomalaistuneensa liikaa, toinen

taas ei koe suomalaisemmaksi muuttumista huonona. Yhteistä kaikille tuntuu kuitenkin olevan vanhempien huoli. Haastateltavien vanhemmat muistuttavat ahkerasti, ettei Kiinaa saa unohtaa ja ovat huolestuneita suomalaistuneesta käytöksestä.

Huomaan, että suomalainen yhteiskunta vaikuttaa minuun ja siinä mielessä olen osa yhteiskuntaa, mutta kaukana ytimestä. - - Vanhempani huomauttivat, että olen nykyään hiljaisempi, joten siinä mielessä huomaan suomalaistuneeni. En aloita keskusteluja yhtä usein enää. - - Suomi on yksinkertainen maa, jos haluat vain elää normaalia elämää. Kiinassa kestää vuosia oppia kulttuuriin ja niin edelleen. Siinä mielessä olen suomalaistunut asuttuani täällä useita vuosia.

Enimmäkseen kaikki haastateltavat arvostavat suuresti suomalaista yhteiskuntaa. Suomi koetaan rauhalliseksi ja paremmaksi yhteiskunnaksi, jossa on hyvät julkiset palvelut. Suomessa ei ole korruptiota samalla tavalla kuin Kiinassa, ja suomalaiset ovat ahkeria ja luotettavia. Erään haastateltavan mukaan Suomessa ihmisten väliset suhteet ovat yksinkertaisempia kuin Kiinassa. Haastateltavat myös arvostavat sitä, että Suomessa köyhilläkin on mahdollisuus opiskella ja menestyä.

Haastateltavat kertovat käyttävänsä julkisia palveluita suurimmaksi osaksi ilman ongelmia, vaikkakin terveydenhuolto tuottaa joskus ongelmia. Kiinalaiseen tapaan verrattuna lääkärit ovat Suomessa kiireisiä, ja potilaan kanssa vietetään vain vähän aikaa. Yksi haastateltava toteaa terveyskeskusjonojen olevan niin pitkiä, että jonottaessa ehtii jo tervehtyä. Toinen haastateltava kuitenkin huomauttaa, että vaikka joskus on jonoja, saa Suomessa palvelua köyhäkin; Kiinassa sairastuminen voi johtaa henkilökohtaiseen konkurssiin, jos nyt hoitoon edes lähtökohtaisesti on varaa. Myös lääkkeisiin turvaudutaan joidenkin haastateltavien mielestä liikaa, eikä lääkäreiltä saa kokonaisvaltaista opastusta. Eräs haastateltava kertoo saaneensa Suomessa unettomuuteen hoidoksi vain lääkkeitä, joista sai pahoja sivuvaikutuksia. Lopulta hän meni Kiinaan hankkimaan hoitoa ja sai lopulta avun unettomuuteensa.

6 Tavoitteena sopeutuminen?

Tässä luvussa syvennän analyysia teoriataustan avulla. Käyn läpi sitä, kuinka tutkittavat maahanmuuttajina asemoituvat muuttoliikkeen teoriaan ja millaiset lähtökohdat sopeutumiselle Suomeen heidän muuttonsa motiivit asettavat. Perehdyn liikkumisen taustalta löytyviin tekijöihin ja pohdin, kuinka muuton taustalla olevat motivaatiotekijät ovat yhteydessä sopeutumiseen ja muokkaavat tutkittavien suhdetta Suomeen. Erittelen, kuinka joustavan kansalaisuuden teoria näkyy aineistossa paitsi menneen myös tulevan suhteen, ja kuinka joustava kansalaisuus suhteutuu sopeutumiseen. Seuraavaksi käyn läpi integraatiota ja sopeutumista yhteiskunnan tasolla. Etsin aineistosta vastausta siihen, kuinka hyvin haastateltavat ovat integroituneet Suomeen, mitkä tekijät prosessissa ovat vaikuttaneet ja kuinka aineistossa näkyy integroitumisen merkitys haastateltaville.

6.1 Liikkumisen taustat

Tarkastellessa sopeutumisprosessia yksittäisen maahanmuuttajan osalta, on yksi tärkeimmistä sopeutumiseen vaikuttavista tekijöistä maahanmuuttajan henkilökohtainen motivaatio. Vaikka sopeutuminen on vuorovaikutuksellinen prosessi, on avainasemassa kuitenkin maahanmuuttaja itse. Maahanmuuttajan tavoitteet omalle sopeutumiselleen voivat olla hyvin erilaiset verrattuna virallisiin integraatiotavoitteisiin yhteiskunnan puolesta. Maahanmuuton ajatellaan perustuvan pysyvyyden tavoitteluun; kuten aiemmin kerrottu, muuttoliikkeen tutkimuksessa jo maahanmuuttajan käsitteellä tarkoitetaan henkilöä, joka on muuttanut maahan pysyvästi. Jo pienessäkin aineistossa on kuitenkin nähtävissä kuinka erilaisia tavoitteita ja suunnitelmia maahanmuuttajilla on, ja kuinka monivivahteista maahanmuutto tosiasiassa on.

Vaikka harvaa maahanmuuttajaa voi luokitella täysin yhteen kategoriaan, on aineistosta löydettävissä esimerkkejä kaikista Duvellin ja Vogelín (2006) luokittelun maahanmuuttajatyypeistä, ja myös siitä, kuinka tilanteet ja olosuhteet muuttuvat. Maahanmuuttaja, joka muuttaessaan Suomeen aikoi jäädä tänne pysyvästi, suunnitteli nyt muuttoa takaisin Kiinaan paremman elintason perässä. Toinen aikoi tulla Suomeen vain

väliaikaisesti opiskelemaan, mutta päätyi perustamaan perheen ja jäämään pysyvästi. Monet pitivät yllä jonkinlaisia transnationaaleja suhteita Kiinaan ja harkitsivat paluuta, jos olosuhteet ovat otolliset. Nähtävissä oli jopa globaalia nomadiutta, kun yksi maahanmuuttaja oli jo työskennellyt toisessa maassa Kiinan ulkopuolella ja muuttanut Suomeen paremman työn perässä. Myös muiden haastateltavien puheissa nousi esiin mahdollisuus muuttaa Suomesta muualle. Vaikka suurin osa haastateltavista oli nuoria ja lähtökohdiltaan melko samanlaisessa tilanteessa, näkyy aineistossa silti se, kuinka maahanmuuttajatyyppeiden määrittelyt ovat tosielämässä liukuvia ja kuinka monet tekijät vaikuttavat yksittäisen maahanmuuttajan päätösten taustalla.

Haastateltavien ensisijainen motiivi oli muuttaa pois Kiinasta, ei muuttaa juuri Suomeen. Suomi valikoitui kohteeksi erilaisista syistä, esimerkiksi ilmaisen koulutuksen vuoksi. Haastateltavat tulivat Suomeen opiskelemaan tai töihin, eikä kukaan osallistunut varsinaisiin virallisiin kotoutumistoimenpiteisiin. Heidän kotoutumisensa ja sopeutumisensa ovat siis olleet heidän oman aktiivisuutensa varassa. Sopeutumisen kannalta tilanne on mielenkiintoinen. Kuten aiemmin esitin, sopeutuminen on usein helpompaa, kun muutto on ollut maahanmuuttajalle vapaaehtoinen. Kaikki tutkittavat ovat halunneet muuttaa pois Kiinasta, ja sikäli ovat tosiaan muuttaneet vapaaehtoisesti. Kuitenkaan Suomi ei välttämättä ole ollut heille ensisijainen vaihtoehto, eikä siksi ehkä voidakaan ajatella, että koska tutkittavat ovat muuttaneet Suomeen omasta tahdostaan, ovat heidän lähtökohtansa sopeutumiseen erityisen hyvät.

Aiemmin nostin esiin integraation ja transnationalismin välisen, monimutkaisen suhteen. Joidenkin tutkimusten mukaan transnationalismi ja integraatio ovat kilpailevia prosesseja ja integraatio syvenee, kun transnationaalit suhteet heikkenevät, toisten mukaan taas aktiivisuus transnationaaleissa suhteissa voi jopa edesauttaa integraatiota. Selvää kuitenkin on, että usein molemmilla prosesseilla on merkittävä rooli maahanmuuttajan elämässä ja prosessit ovat siksi tavalla tai toisella yhteenkietoutuneet. Siksi koenkin tärkeäksi tarkastella transnationaalien suhteiden merkitystä tämän tutkimuksen kontekstissa.

Suurin osa tutkittavista muutti Suomeen melko nuorena. Schunck (2014) on tutkinut eri

tekijöiden merkitystä aktiivisuuteen transnationaaleissa suhteissa, ja merkittävin tekijä onkin ikä: ikä maahanmuuton hetkellä määrittää pitkälti maahanmuuttajan motivaatiota ja mahdollisuuksia transnationaaleihin aktiviteetteihin. Mitä kauemman aikaa henkilö on asunut lähtömaassaan, sitä tiukemmat siteet hän on ehtinyt luoda ja sitä enemmän hänellä on sosiaalista pääomaa lähtömaassaan. Nuorempien maahanmuuttajien on myös helpompi sopeutua kohdemaahan. Aineistosta ilmenee, että tutkittavien transnationaalit suhteet Kiinaan ovat melko löyhät. Moni haastateltavista on vierailut Kiinassa säännöllisesti Suomessa asumisensa aikana, mutta vierailut ovat harventuneet ajan myötä, osittain ajan puutteen vuoksi. Opiskelijana monet ovat viettäneet lomia Kiinassa, mutta työelämässä pitkät matkat eivät enää onnistu. Rahalähetykset Kiinaan ovat vähäisiä, lähinnä satunnaista taloudellista tukea vanhemmille. Myös yhteydenpito on lähinnä kuulumistenvaihtoa perheen ja tuttavien kanssa.

Vaikka Kiina esiintyy monelle tutkittavalle selkeästi kulttuurisena kotina, eivät transnationaaliset suhteet nouse aineistosta esiin integraatioon vaikuttavana tekijänä. Suurin osa on muuttanut Kiinasta melko nuorena ja opiskellut Suomessa, eikä Kiinaan ehtinyt muodostua merkittäviä verkostoja perheen ja sukulaisten lisäksi. Vaikka paluu takaisin Kiinaan on monelle vaihtoehto, transnationaalien suhteiden tarkoitus ei vaikuta olevan ylläpitää kuulumista Kiinaan tai suhteita ja verkostoja paluumuuttoon varautuessa, vaan yksinkertaisesti pitää yhteyttä perheeseen ja tuttaviin. Aineistossa osin korostuu myös tutkittavien halu erottautua Kiinasta. Osallistuminen kiinalaisten yhteisöjen toimintaan Suomessa on vähäistä, ja arjen kulttuuria ylläpidetään omien tuttavien keskuudessa. Haastateltavat korostavat haluaan tutustua muihin kuin kiinalaisiin ja luoda suhteita kiinalaisten piirien ulkopuolelle.

6.2 Liikkuminen mahdollisuutena

Tärkeä aineistosta esiin nouseva asia on liikkuminen mahdollisuutena. Yksi modernin muuttoliikkeen erityispiirre on se, kuinka teknologian ja tiedonkulun kehityksen myötä ihmiset ovat yhä enemmän tietoisia mahdollisuuksista kotimaan ulkopuolella. Aineistosta on nähtävissä ne erilaiset mahdollisuudet, joiden perässä Suomeen on muutettu:

mahdollisuus ilmaiseen koulutukseen, mahdollisuus valita oma työ, mahdollisuus päästä pois perheen luota, mahdollisuus mielekkäämpään työhön. Yhdellekään haastateltavalle muutto Kiinasta ei ollut olosuhteiden pakko, eikä kukaan ollut niin köyhistä oloista, että pelkkä parempi elintaso olisi ollut syy muuttoon.

Opiskelu ulkomailla on yhä merkittävämmässä roolissa kiinalaisten muuttoliikkeessä, ja myös tässä tutkimuksessa suurin osa tutkittavista on muuttanut Suomeen opiskelemaan. Opiskeluun perustuvassa muuttoliikkeessä korostuu mahdollisuuksien merkitys. Vanessa Fong (2011) on tutkinut laajasti kiinalaisten nuorten opiskelua ulkomailla. Monille nuorille opiskelu ulkomailla on ollut mahdollisuus päästä osaksi kehittyneempää maailmaa Kiinan ollessa vielä kehitysvaiheessa. Kiinan opiskelujärjestelmä on äärimmäisen kilpailtu ja väylä teollistuneiden maiden elintasoon on avoin vain harvoille. Opiskelu ulkomailla on tietynlainen ohituskaista erityisesti niille, jotka eivät ole joko päässeet tarpeeksi hyvään kouluun Kiinassa, tai joilla ei ole tarvittavia varoja maksaa hyvistä koulutuksesta Kiinassa. Tästä syystä ulkomaille päätyy opiskelemaan myös vähävaraisten perheiden lapsia – ilmainen koulutus onkin ehkä tärkein vetovoimatekijä Suomessa. Opiskelu ulkomailla antaa mahdollisuudet parempaan elintasoon kuin opiskelu huonossa oppilaitoksessa Kiinassa.

Opiskelun ja maahanmuuton suhde on kuitenkin monimutkainen. Jotkut muuttavat ulkomaille vain opiskelemaan, tarkoituksenaan palata Kiinaan opintojen päätyttyä. Toiset taas elävät mahdollisuuksien virran mukana, eivätkä välttämättä opintojen jälkeenkään tee päätöstä jäämisestä pysyvästi. Kuten Gungwu (2007) esitti, opiskelijat eivät ole varsinaisesti maahanmuuttajia Suomeen tullessaan, eivätkä myöskään jäädessään tänne opintojen päätyttyä. Sen sijaan he asemoituvat opiskelun ja maahanmuuton väliseen tilaan jossa työelämän vaatimukset ja mahdollisuudet ovat ratkaisevassa asemassa, eikä kansallisvaltion jäsenyydellä ole merkitystä.

Tuo välitila on nähtävissä aineistossa. Tutkittavat eivät olleet tehneet tarkkoja suunnitelmia opiskelujen jälkeisestä ajasta vielä Suomeen muuttaessaan, vaan pitivät vaihtoehdot avoinna. Joillekin opiskelujen aikana perustettu perhe määrittä jatkon, mutta muut spekuloiivat edelleen erilaisilla vaihtoehtoilla ja pohtivat jäämisen ja muuton

hyötyjä ja haittoja. Vastakohtana heille voi nähdä vanhemman tutkittavan, joka ulkomailla asuttuaan päätyi lopulta työn perässä Suomeen, eikä aio enää muuttaa muualle, vaikka työskentelee koulutustasoaan alemmassa tehtävässä. Hänelle pysyvyys ja arvostus suomalaista yhteiskuntaa kohtaan ovat tärkeämpiä tekijöitä kuin parempi palkka ja elintaso jossain muualla. Tutkittavat kertovat kiinalaisista opiskelututtavistaan, jotka olisivat halunneet jäädä Suomeen pysyvästi mutta joutuivat muuttamaan työpaikan perässä muualle. Suomessa murehditaan usein liian hyvän sosiaaliturvan houkuttelevan maahanmuuttajia, mutta kiinalaisten kohdalla tämä ei tunnu pitävän paikkaansa. Työttömyysturva ei toiminut houkuttimena Suomeen asettumiselle, koska jos Suomesta ei löydy töitä, löytyy niitä todennäköisesti jostain muualta. Pohdinnoissa korostuu keskittyminen tulevaisuuteen nykyhetken sijaan. Hyvä työpaikka ja elintaso tässä hetkessä eivät ole riittävä syy rakentaa pysyvää elämää Suomeen, sen sijaan he miettivät taloustilanteen kehitystä ja tulevaisuuden näkymiä.

Kuten jo teoriaosiossa esitetty, Gungwun ajatukset opiskelijoiden liikkuvuudesta ovat läheisesti yhteydessä Ongin joustavan kansalaisuuden käsitteeseen. Vaikka Ong teorioi joustavan kansalaisuuden avulla ensisijaisesti sitä, kuinka eliitti pyrkii äärimmäisen joustavuuden ja esimerkiksi usean kansalaisuuden avulla hyödyntämään globaalin kapitalismin muuttuvia olosuhteita, tiivistää joustavan kansalaisuuden käsite toisaalta yhteen koko ajatuksen liikkumisesta mahdollisuutena myös eliitin ulkopuolella. Yksi Ongin keskeisistä kritiikeistä perinteistä maahanmuuttotutkimusta kohtaan on siirtolaisten näkeminen kapitalismin uhrina. Aineistossa onkin nähtävissä tutkittavien aktiivinen toimijuus. He eivät asemoi itseään globalisaation ja kapitalismin uhreiksi, vaan hyödyntävät aktiivisesti globalisaation luomia mahdollisuuksia. Haastateltavat eivät missään vaiheessa käytä minkäänlaisia ”uhriutumiseen” viittaavia ilmaisuja, joista olisi pääteltävissä heidän *joutuneen* tekemään tietynlaisia valintoja.

Tutkittavat eivät kuulu Ongin kuvaamaan liikemiesten eliittiin eivätkä turvaa selustaansa kapitalismin myllerryksissä usean kansalaisuuden avulla, mutta sama joustavuuden periaate pienemmässä mittakaavassa näkyy heidänkin elämässään. Kansallisvaltion jäsenyydellä ei ole merkitystä, oleellista on vapaus liikkua. Kuten eräs tutkittava toteaa, Suomen kansalaisuudelle ei ole tarvetta, ja kansalaisuuden myötä joutuisi vain hakemaan

viisumia Kiinaan matkatessa. Pysyvyyden sijaan aineistosta on nähtävissä pyrkimys joustavuuteen, joka näkyy myös Suomen rajojen sisällä. Tutkittavat ovat muuttaneet kaupungista toiseen erilaisten mahdollisuuksien perässä.

6.3 Sopeutumisen lähtökohdat

Edellisissä luvuissa olen käynyt läpi tutkittavien liikkumisen taustoja ja sitä, millaisia tekijöitä heidän valintojensa taustalta näyttää löytyvän. Jokaisen maahanmuuttajan tilanne on yksilöllinen eikä pienen aineiston perusteella voi yleistää liikaa, mutta aineistossa on nähtävissä runsaasti yhtäläisyyksiä tutkittavien lähtötilanteissa sopeutumista ajatellen.

Kuten Malkki (2012) esitti, yhä useammin maahanmuuttajat vaihtavat paikkaa useammin kuin kerran, ja oletus paikkaan kiinnittymisestä asettuu vastakkain liikkumisen kanssa. Virallisen tavoitteen integraatiosta tekeekin ongelmalliseksi sen oletus paikkaan kiinnittymisestä ja pysyvyydestä. Aineistossa tämä vastakkainasettelu on nähtävissä ehkä vahvimmin kielitaidon kohdalla. Kun Suomessa kotoutumisprosessin tärkein lähtökohta on kielitaito, on käytännössä haastavan suomen kielen opiskelu maahanmuuttajalle turha panostus, jos Suomeen jäämisestä ei ole varmuutta. Miksi käyttää aikaa ja vaivaa suomen opiskeluun, jos arjessa ja työelämässä pärjää englannilla?

Aineistosta nouseekin kielitaidon kautta mielenkiintoisesti esiin joustavuuden ja integraation suhde. Kuten edellisessä luvussa esitin, etenkin nuorten tutkittavien valinnoissa on nähtävissä joustavuus ja mahdollisuuksien hyödyntäminen. Tämä joustavuuden tavoite asettaa heidät kuitenkin tietynlaiseen väliinputoajan asemaan. Joustavuuden voi nähdä myös jatkuvana epävarmuutena tulevaisuudesta ja kyvyttömyytenä sitoutumaan. Suomeen ei ole pakko sitoutua ja integroitua, koska vaihtoehtona on myös paluu Kiinaan tai muutto muualle. Mielenkiintoista onkin pohtia sitä, kuinka paljon kyseessä on halu olla joustava liikkumaan mahdollisuuksien perässä, ja kuinka paljon puutteellinen motivaatio integroitua Suomeen kunnolla ja kuinka nämä tekijät ovat yhteydessä toisiinsa. Käyn seuraavassa luvussa syvemmin läpi

yhteiskunnallisia tekijöitä integroitumisessa, mutta aineistossa on nähtävissä tietynlainen irrallisuus suomalaisesta yhteiskunnasta.

Aineiston perusteella on selvää, että kielitaito koetaan tärkeäksi Suomeen sopeutumisessa. Silti motivaatio kielen opiskeluun on puutteellista – ainoastaan yksi tutkittava oli opiskellut suomea sille tasolle, että pystyi keskustelemaan suomeksi. Moni kertoo syyksi sen, että työelämässä pärjää englannilla ja suomen opiskelu on vaikeaa. Tästä syntyy aiemmin mainitsemani väliinputoajan asema. Epävarmuus Suomessa pysymisestä heikentää motivaatiota tehdä töitä kielen oppimiseksi, ja ilman kielitaitoa kunnollinen sopeutuminen on hankalaa. Ilman jotain ratkaisevaa tekijää, kuten suomalaista puolisoa yhden tutkittavan kohdalla, nuoret tutkittavat vaikuttavat jäävän helposti kellumaan epävarmuuteen ja pohtimaan mahdollisuuksia muualla.

Tämä vaikuttaa jopa vastakkaiselta perinteiseen integraation kehäajatteluun nähden. Kuten aiemmin teoriaosuudessa esitin, usein ajatellaan kehäajattelun kautta, että mitä kauemmin maahanmuuttajat asuvat kohdemaassa, sitä paremmin he integroituvat yhteiskuntaan – luonnollinen integraatio ajan myötä tekee paluun vaikeammaksi, ja kun paluu lähtömaahan tuntuu vaikeammalta ovat maahanmuuttajat entistä halukkaampia sopeutumaan. Aineistossa on nähtävissä ennemminkin se, että kun sopeutuminen on puutteellista vielä vuosienkin asumisen jälkeen, on paluu Kiinaan tai muutto muualle realistinen vaihtoehto. Mutta edelleen, tulkinnanvaraista ja varmasti myös yksilökohtaista on se, missä määrin kyseessä on sopeutumisongelmista johtuva epävarmuus ja missä määrin tietoinen halu joustavuuteen.

6.4 Yhteiskunnalliset tekijät

Vastaanottavan yhteiskunnan näkökulmasta maahanmuuttajan sopeutumisen, integraation, ideaalina lopputuloksena maahanmuuttaja on yhteiskunnan täysivaltainen jäsen. Kuitenkin kuten aiemmin esitin, käytännön integraatioprosessi ja tavoiteltu lopputulos ovat aina riippuvaisia yhteiskunnasta ja paikallisista olosuhteista.

Kuten Kurtti (2010, 37) toteaa, integraatiota voidaan tarkastella kokonaisuutena tai osissa. Yhteiskunnan näkökulmasta maahanmuuttajat, kuten yhteiskunnan muutkin jäsenet, integroidaan työn ja koulutuksen kautta. Yhteiskunnan keskeisiin toimintoihin osallistuminen vahvistaa kuulumisuuden tunnetta ja ylläpitää integraatiota. Integraatiossa on kyse paitsi osallisuudesta, myös yhteenkuuluvuudesta; maahanmuuttajasta tulee yhteiskunnan sisäpiiriläinen. Integraation mittarit jaetaan karkeasti kahteen: rakenteellisiin tekijöihin ja sosio-kulttuurisiin tekijöihin. Rakenteellisilla tekijöillä tarkoitetaan esimerkiksi työllistymistä ja taloudellista tilannetta sekä esimerkiksi poliittista osallistumista ja mahdollisuutta kansalaisuuteen. Sosio-kulttuuriset tekijät taas viittaavat kulttuurisiin, uskonnollisiin ja sosiaalisiin tekijöihin. (Gropas, Triandafyllidou ja Bartolini 2014, 10.)

Tarkastellessa aineistoa näiden integraation mittareiden avulla, voi helposti todeta paitsi mittaamisen hankaluuden, myös sen kuinka suurta vaihtelu integraatiossa voi olla eri elämänalueiden välillä. Pinnallisella tarkastelulla tutkittavien voisi kuvitella olevan hyvin integroituneita: suurin osa on kouluttautunut Suomessa ja työelämässä, heillä on sekä suomalaisia että kiinalaisia tuttaviam, ja he ylläpitävät kulttuuriaan kukin omalla tavallaan. Kielitaidon puute vaikuttaisi olevan tärkein hälytysmerkki puutteellisesta integraatiosta, ovathan tutkittavat asuneet Suomessa jo yli seitsemän vuotta. Ehkä juuri kielitaidon puute selittääkin sen, miksi aineistossa ei kuitenkaan ole nähtävissä sitä yhteenkuuluvuuden tunnetta josta Kurtti puhuu.

Aineistossa on nähtävissä arvostus suomalaista yhteiskuntaa kohtaan, mutta samalla myös vahva eronteko suomalaisuuden ja kiinalaisuuden välillä, rajana sosiaalisuus. Kiinalaisuus koetaan avoimena, sosiaalisena ja yhteisöllisenä, suomalaisuus taas hiljaisena ja sisäänpäin kääntyneenä. Kun tutkittavat puhuvat suomalaistumisestaan, puhuvat he käytännössä siitä, kuinka ovat muuttuneet epäsosiaalisemmaksi. Muutos korostuu Kiinassa vieraillessa, ja vaikka he eivät välttämättä kokeneet omaa suomalaistumistaan negatiivisena asiana, ilmenevät samat piirteet kuitenkin ongelmallisina valtaväestöstä puhuttaessa. Sosiaalinen aspekti korostuu ongelmallisena integraatiota arvioidessa. Vaikka suurin osa mainitsee tuttavapiirissään olevan myös suomalaisia, on aineistossa nähtävissä halu tutustua suomalaisiin ja luoda enemmän

sosiaalisia suhteita oman kulttuurisen piirin ulkopuolella. Suomalaiset koetaan ystävällisiksi, mutta ystävyys-suhteita on vaikea luoda.

Sosiaalisissa suhteissa korostuu sama ongelma kuin integraatiossa muuten: tutkittavat ovat osa suomalaista yhteiskuntaa, mutteivat aivan kuitenkaan. Kuvaavaa on Kurtin maininta yhteiskunnan sisäpiiriläisistä, ja yhden tutkittavan kuvailu siitä, miten hän kokee olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa, mutta kaukana ytimeistä. Oleelliseksi nouseekin se, millaista integraatiota yhteiskunnan puolelta odotetaan, ja toisaalta mihin maahanmuuttaja on itse tyytyväinen. Palaan taas eroon sukupolvien välillä. Kaksi vanhempaa haastateltavaa eivät ole samalla tavalla kriittisiä suomalaista epäsosiaalisuutta kohtaan kuin nuoremmat. He ovat elämässään siinä vaiheessa, ettei heillä ole tarvetta etsiä jotain uutta ja parempaa. He ovat tyytyväisiä elintasoonsa ja arvostavat suomalaista yhteiskuntaa, eivätkä he koe suomalaisten sisänpäinlämpiävyyttä ongelmaksi.

7 Johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena on ollut tarkastella Suomessa asuvien korkeakoulutettujen kiinalaisten sopeutumista Suomeen ja vastata tutkimuskysymyksiin: millainen suhde Suomeen kiinalaistaustaisille maahanmuuttajille muodostuu, ja millaiset tekijät muokkaavat tätä suhdetta? Aineisto koostui seitsemästä haastattelusta. Näistä viisi haastateltavaa oli nuoria, jotka olivat saapuneet Suomeen alun perin opiskelemaan, ja siksi opiskelu maahanmuuton alkupisteenä korostuukin tutkimuksessa. Yksi haastateltava oli vanhempi korkeakoulutettu, joka oli saapunut Suomeen töihin, ja yksi kouluttamaton, vanhempi maahanmuuttaja. Tutkimus keskittyy pitkälti viiteen nuoreen tutkittavaan, vanhempien toimiessa lähinnä vertailukohtana. Haastatteluissa tutkittavat kertovat kokemuksistaan Suomesta ja tänne sopeutumisesta, millaisin odotuksin he muuttivat tänne ja mitä tulevaisuudensuunnitelmia heillä on. Keskeisinä asioina haastatteluissa korostuvat työ, kielitaito ja suomalainen kulttuuri – nämä aiheet kietoutuvat haastateltavien elämään ja sopeutumiskokemuksiin eri tavoin.

Nuorten tutkittavien osalta esiin nousee sama ilmiö kuin Kinnusen tutkimuksessa kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden sopeutumisesta Suomeen. Suomeen on tultu opiskelemaan ulkomaalainen tutkinto ja kokemaan länsimaista kulttuuria. Suomi valikoitui kohteeksi sattumalta, eikä Suomeen sopeutuminen siis ole muuttaessa ollut ensisijainen prioriteetti. Tutkittavat saapuivat Suomeen ilman sitovia suunnitelmia. Osa aikoi mahdollisesti jäädä Suomeen, osa aikoi lähteä opiskelujen jälkeen, mutta kaikkien puheissa nousee esiin joustava suhtautuminen tulevaisuuteen. Tämä joustavuus kyteeikin tutkittavien puheissa jatkuvasti pinnan alla eri tavoin.

Vaikka näennäisesti vaikuttaa, että työ on tärkein tekijä asuinpaikan valinnassa, nuorten tutkittavien kohdalla korostuu myös halu päästä osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Tutkittavat eivät tienneet Suomesta juuri mitään ennen muuttoa, eikä se ollut monelle ensisijainen vaihtoehto. Ilmainen koulutus oli suurin vetovoimatekijä. Kokemukset Suomesta opiskelujen aikana olivat kuitenkin hyviä, ja Suomi yhteiskuntana koettiin hyväksi paikaksi asua. Työelämän osalta tutkittavat ovat sopeutuneet ongelmitta: suurin

osa on joko töissä tai suorittaa jatko-opintoja, ja ainoastaan kouluttamaton, vanhempi tutkittava on haastatteluhetkellä työtön. Jos työllistymistä pidetään tärkeimpänä integraation merkinä, niin suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta integraatio on siis ainakin osin onnistunut. Ongelmaksi monelle muodostuu kuitenkin sosiaalinen sopeutuminen. Suomalainen mielenlaatu ja sosiaalisen kulttuurin puute vaikeuttavat tutkittavien sopeutumista työyhteisön ulkopuolella. Muihin kiinalaisiin ja muihin maahanmuuttajiin on helppo tutustua, mutta suomalaisiin vaikeata. Erityisen turhauttavana koetaan se, että suomalaiset ovat erittäin ystävällisiä ja avuliaita, mutta pinnan alle on lähes mahdoton päästä. Heidän puheissaan korostuu ongelmana se, kuinka vaikeata suomalaisiin on tutustua, ja kuinka suomalaiset ovat liian epäsosiaalisia. Moni on kokenut yksinäisyyttä. Tutkittavista kahden asuinpaikan ratkaisi perhe; toinen muuttaa puolison perässä Iso-Britanniaan, toinen jää suomalaisen puolison myötä Suomeen. Heidänkin kokemuksissaan korostuvat kuitenkin samat asiat kuin muilla, joilla tulevaisuus oli asuinpaikan suhteen vielä avoin.

Nuoret tutkittavat haluavat ylläpitää omaa kulttuuriaan, mutta eivät ole kiinnostuneita esimerkiksi kiinalaisyhdistysten aktiviteeteista. He ylläpitävät kulttuuriaan lähinnä oman kiinalaisen tuttavapiirinsä keskuudessa. Heidän kertomuksissaan nousee esiin halu tutustua suomalaisiin enemmän, halu olla osa suomalaista yhteisöä sen sijaan että sosiaalinen piiri koostuisi pelkästään muista kiinalaisista. Integraatio käsitteenä siis kuvaa hyvin myös tutkittavien tavoitteita: maahanmuuttaja on yhteiskunnan täysipainoinen jäsen, säilyttäen samalla oman identiteettinsä ja kuuluen etniseen vähemmistöryhmään.

Tämän tutkimuksen perusteella ei voi määritellä sitä, sopeutuisivatko tutkittavat Suomeen paremmin, jos he olisivat jo lähtökohtaisesti tulleet tänne ajatuksenaan jäädä pysyvästi, ja mahdollisuudet parempaan elämään muualla olisivat rajallisemmat. Nyt tutkittavilla on kuitenkin mahdollisuus valita asuinpaikkansa hyvinkin vapaasti. Kuten mainitsin, työ on keskeisessä asemassa tulevaisuuden valintojen suhteen. Kiinan talouden kasvun myötä työmahdollisuudet Kiinassa ovat erinomaiset, samalla kun Suomi elää jatkuvasti jonkinasteisessa taantumassa. Vaikka tutkittavat ovat työllistyneet Suomessa, houkuttavat Kiinan tarjoamat mahdollisuudet, etenkin kun sopeutuminen Suomeen ei ole halutulla tasolla. Keskeinen ongelma Suomessa on kielitaidon puute, ja voisi väittää, että

motivaatio opiskella kieltä olisi suurempi, jos tarkoitus olisi jäädä pysyvästi. Nyt tutkittavat ovat opiskelleet englanniksi ja huomanneet, että Suomessa pärjää englannilla hyvin – motivaatio opiskella erittäin vaikea kieli vain sosiaalisten suhteiden vuoksi voi olla vähäinen, kun helpompi vaihtoehto on muuttaa Kiinaan. Toisaalta kielitaito ei ehkä kuitenkaan ole ratkaiseva tekijä. Yksi tutkittava puhuu lähes sujuvaa suomea, mutta nosta esiin samat ongelmat suomalaisiin tutustumisesta. Vaikka yhden hengen otanta ei tässä olekaan riittävä, voisi silti epäillä, että ehkä ongelma on vain suomalaisissa, ei kielitaidon puutteessa.

Tutkimuksen perusteella näen tärkeimpänä sopeutumiseen vaikuttavana tekijänä lähes rajattomat mahdollisuudet. Tutkittavat asettuvat johonkin perinteisen maahanmuuttajan ja modernin globaalin nomadin välimaastoon. He haluavat sopeutua, mutta eivät ole pakotettuja siihen; he voivat valita missä haluavat elämänsä viettää. Syiden ja seurausten rajat hämärtyvät, kun puutteellinen sopeutuminen motivoi miettimään muuttoa muualle, ja mahdollisuus muuttaa muualle heikentää motivaatiota tehdä töitä sopeutumisen eteen. Työn ja elintason merkitystä korkeakoulutettujen kiinalaisten valinnoissa ei voi väheksyä, mutta ne eivät yksin määritä valintoja. Pintapuolisesti aineistossa korostuu joustava kansalaisuus, työmahdollisuuksien ja paremman elintason perässä muuttaminen ja globaalin talouden luomien mahdollisuuksien hyödyntäminen. Kuitenkin pinnan alla korostuu yllättävänkin paljon halu sopeutua Suomeen, halu integroitua osaksi yhteiskuntaa.

Suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta kiinalaiset maahanmuuttajat ovat helppoja ja vaivattomia. He opiskelevat ja työllistyvät omatoimisesti, eivätkä juurikaan kuluta yhteiskunnan resursseja. Kun integraatio kuitenkin vaikuttaisi jäävän vain osittaiseksi, on riskinä se, että ne vähäiset kulutetut resurssit menevät hukkaan. Suomessa tarvitaan kiinalaista osaamista ja Espoon työllistämishanke näyttääkin, että tuota osaamista aletaan arvostaa. Pelkkä työllistyminen ei kuitenkaan ole tarpeeksi. Kiinan talouskasvu luo niin paljon mahdollisuuksia, että muutto kotimaahan houkuttaa, jos Suomi ei monen vuoden jälkeenkään tunnu kodilta. Pelkän työllistämisen sijaan huomiota tulisikin kiinnittää siihen, kuinka erityisesti kiinalaiset opiskelijat saadaan jo opiskeluvaiheessa kotiutumaan Suomeen niin, että he tuntevat itsensä osaksi suomalaista yhteisöä.

Lähdeluettelo

Painetut lähteet

Abercrombie, Nicholas; Hill, Stephen ja Turner, Bryan S. 1988. The Penguin Dictionary of Sociology. London: Penguin Books.

Ayres, Lioness 2008. Semi-structured interview. Teoksessa Lisa Given (toim.) The SAGE encyclopedia of qualitative research methods. Lontoo: SAGE Publications Ltd.

Basch, L., Glick Schiller, N. & Szanton Blanc, C. 1994. Nations unbound: Transnational projects, postcolonial predicaments and deterritorialized nation-states. Basel: Gordon & Breach.

Berry, J. W. 1997. Immigration, acculturation, and adaptation. Applied Psychology: An International Review 46 (1), 5–34.

Chau, Ruby C. M. ja Yu, Sam W. K. 2001. “Social exclusion of Chinese people in Britain”. Critical Social Policy 21(1):103–125.

Carling, Jorgen ja Pettersen, Silje Vatne 2014. ”Return Migration Intentions in the Integration–Transnationalism Matrix”. International Migration 52(6):13–30.

Clarke, Kris 2004. “Sisällä ja ulkona: maahanmuuttajien yhteisötutkimus.” Yhteiskuntapolitiikka 69(6): 630–641.

Ding, Yueya 2015. “Constructing a theory of individual space: understanding transnational migration through the experience of return Chinese immigrants from Canada in Beijing.” Globalisation, Societies and Education 13(2):260–275.

Engbersen, G., Leerkes, A., Grabowska-Lusinska, I., Snel, E. & Burgers, J. 2013. "On the differential attachments of migrants from Central and Eastern Europe: A typology of labour migration". *Journal of Ethnic and Migration Studies* 39:959–981

Entzinger, Han ja Biezeveld, Renske 2003. *Benchmarking in Immigrant Integration*. European Research Centre on Migration and Ethnic Relations (ERCOMER).

Ervasti, Heikki 2009. "Hävittääkö maahanmuutto hyvinvointivaltion?" *Yhteiskuntapolitiikka* 74(3): 341–342.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2001. *Teemahaastattelu: opit ja opetukset*. Teoksessa Juhani Aaltola ja Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Eurostat. 2011. *Indicators of Immigrant Integration. A Pilot Study. Methodologies & Working Papers*. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-11-009/EN/KSRA-11-009-EN.PDF.

Fong, Vanessa 2011. *Paradise Redefined: Transnational Chinese students and the quest for flexible citizenship in the developed world*. Stanford: Stanford University Press.

Gungwu, Wang 2007. *Liuxue and Yimin: From Study to Migranthood*. Teoksessa Mette Thunø (toim.) *Beyond Chinatown: New Chinese Migration and the Global Expansion of China*. Kööpenhamina: NIAS Press.

de Haas Heina & Fokkema, Tineke 2011. "The effects of integration and transnational ties on international return migration intentions." *Demographic Research* 25(24):755–782.

He, Canfei 2016. "Economic Transition, Urban Dynamics, and Economic Development in China: An Introduction to the Special Issue". *Growth and Change* 47(1):4–8.

Kinnunen, Taina 2003. "If I can find a good job after graduation, I may stay".
Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden integroituminen Suomeen. Helsinki: CIMO,
occasional paper 2b/2003.

Kuula, Arja 2001. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere:
Vastapaino.

Könönen, Jukka 2014. Tilapäinen elämä, joustava työ. Rajat maahanmuuton ja
työvoiman prekarisaation mekanismina. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Laitila, Anna 2006. Haastattelututkimus korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien
sopeutumiskokemuksista Tampereella. Pro Gradu -tutkielma. Sosiologia: Tampereen
yliopisto.

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.

Lam, Tom; Sales, Rosemary A.; D'Angelo, Alessio; Xia, Lin ja Montagna, Nicola 2009.
The changing Chinese community in London: new migration, new needs. Project
Report. Middlesex University: School of Health and Social Sciences, London.

Lepola, Outi 2000. Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus,
kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa.
Helsinki: SKS.

Lo, Lan 2014. "The role of language and communication for the migrant community
integration into host society: a case study on the Chinese community in UK".
International Journal of Law and Social Sciences 3(2):46–51.

Lucas, Robert E.B. 2001. Diaspora and Development: Highly Skilled Migrants from
East Asia. World Bank Report.

Luthra, Renee; Platt, Lucinda & Salamońska, Justyna 2014. Migrant diversity,
migration motivations and early integration: the case of Poles in Germany, the

Netherlands, London and Dublin. The London School of Economics and Political Science. Paper No. 74/2014.

Ma, Laurence J.C ja Cartier, Carolyn L. 2003. The Chinese Diaspora: Space, Place, Mobility and Identity. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers.

Martikainen, Tuomas; Sintonen, Teppo & Pitkänen, Pirkko 2006. Ylirajainen liikkuvuus ja etniset vähemmistöt. Teoksessa Martikainen, Tuomas (toim.). Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Tietolipas 212. Suomen kirjallisuuden seura: Helsinki.

Merimaa, Maija & Kiviniemi, Taina 2010. Helsingin seudun kiinalaiset ja intialaiset osaajat. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Mähönen, Tuuli Anna ja Jasinskaja-Lahti, Inga 2013. ”Etniset ryhmäsuhteet ja maahanmuuttajien akkulturaatio.” Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen ja Minna Säävälä (toim.) Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus.

Nohl, Amd-Michael, Schittenhelm, Karin, Schmidtke, Oliver & Weiss, Anja 2006. ”Cultural Capital during Migration—A Multi-level Approach to the Empirical Analysis of Labor Market Integration amongst Highly Skilled Migrants.” Forum: Qualitative Social Research 7(3).

Ong, Aihwa 1999. Flexible Citizenship: The Cultural Logics of Transnationality Maryland: Rowman & Littlefield Publishers.

Pyykkönen, Miikka 2007. Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Ritchie, Jane; Lewis, Jane, McNaughton Nicholls, Carol ja Ormston, Rachel 2003. Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers. Lontoo: SAGE Publications Ltd.

Sander, Åke. 1995. *Integration and Multiculturalism*. Teoksessa Jan Hjarno (toim.) *Multiculturalism in the Nordic Societies*. Kööpenhamina: TemaNord.

Schunck, Reinhard 2014. *Transnational Activities and Immigrant Integration in Germany. Concurrent or Competitive Process?* Heidelberg: Springer.

Skeldon, Ronald 2007. *The Chinese Overseas: The End of Exceptionalism?* Teoksessa Mette Thunø (toim.) *Beyond Chinatown: New Chinese Migration and the Global Expansion of China*. Kööpenhamina: NIAS Press.

Thunø, Mette 2003. "The Chinese in Europe." *International Migration* 41(3): 267–277.

Tilastokeskus 2014. *Ulkomaalaistaustainen väestö 2013*. Helsinki: Tilastokeskus.

Valtonen, Kathleen 1997. *The societal participation of refugees and immigrants*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Vertovec, Steven 2009. *Transnationalism*. Oxon: Routledge.

Vuori, Jaana 2012. *Arjen kansalaisuus, sukupuoli ja kotouttamistyö*. Teoksessa Suvi Keskinen, Jaana Vuori ja Anu Hirsiaho (toim.) *Monikulttuurisuuden sukupuoli: kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere: Tampere University Press.

Wahlbeck, Osten 1999. *Kurdish Refugee Communities: The Diaspora in Finland and England*. Warwick: University of Warwick.

Zang, Xiaowei 2015. *Ethnicity in China: A Critical Introduction*. Cambridge: Polity Press.

Zhang, Guochu 2003. "Migration of Highly Skilled Chinese to Europe: Trends and Persperctive." *International Migration* 41(3): 73–97.

Zhang, Xin 2014. "Chinese in the UK: Cultural Identity, Belonging and Their Political Needs." <https://www.inter-disciplinary.net/at-the-interface/wp-content/uploads/2014/08/zhangmultipaper.pdf>

Elektroniset lähteet

Länsiväylä 2.3.2016. Espoo etsii töitä kiinalaisille osaajille – "Tarvetta suomalaisyrityksissä on varmasti". <http://www.lansivayla.fi/artikkeli/370370-espoo-etsii-toita-kiinalaisille-osaajille-tarvetta-suomalaisyrityksissa-on-varmasti>. Viitattu 18.1.2017.

Maahanmuuttovirasto 2017a. Kiintiöpakolaiset. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset. Viitattu 12.2.2017.

Maahanmuuttovirasto 2017b. Turvapaikan hakeminen. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen. Viitattu 12.2.2017.

Saaranen-Kauppinen, Anita ja Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. Viitattu 11.12.2015.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 12.5.2016].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>

YLE 10.7.2016. Kerran elämässä päiväksi Suomeen: Mitä kiinalainen turisti täältä etsii – ja löytääkö hän sen? <http://yle.fi/uutiset/3-9011875>. Viitattu 18.1.2017.

LIITE 1: Haastattelurunko

Taustatiedot:

- Ikä
- Ammatillinen tausta: opiskelija/työelämässä/työtön/muu

1. Liikkumisen taustat

- Kuinka kauan asunut Suomessa
- Miksi muutti Kiinasta/miksi muutti Suomeen
- Muutto yksin/jonkun kanssa/mahdolliset olemassa olevat verkostot Suomessa
- Kotiseutu ja elämä Kiinassa ennen muuttoa
- Perhesuhteet ennen muuttoa/perhesuhteet muuton jälkeen
- Tulevaisuudensuunnitelmat Suomeen muuttaessa

2. Yhteydet Kiinaan ja kiinalaisuuteen

- Vieraileeko Kiinassa/kuinka usein
- Verkostot Kiinassa: perhe, ystävät, sukulaiset
- Yhteydenpito Kiinaan
- Kiinalaiset verkostot Suomessa, sosiaalinen piiri ja kiinalaisyhteisöt
- Kiinan puhuminen Suomessa
- Kiinalaisen kulttuurin toteuttaminen Suomessa

3. Elämä Suomessa

- Kielitaito
- Kokemukset Suomessa heti muuton jälkeen
- Elämäntilanne Suomessa nyt
- Sopeutuminen: mitkä asiat edistäneet, mitkä haitanneet, sopeutumiskokemus

- Miten hyödyntänyt palveluja Suomessa (kotoutuminen/ muut julkiset palvelut)
- Syrjintäkokemukset
- Tulevaisuudensuunnitelmat: pysyminen Suomessa/ muutto muualle

Tarkentavat apukysymykset:

1. Miksi valitsit kohteeksi Suomen? Valitsitko muuttaa Suomeen vai halusitko muualle?
2. Millainen elämäsi oli Kiinassa ennen muuttoa? Missä asuit, opiskelitko, olitko töissä?
3. Osaitko englantia tai muita kieliä ennen muuttoa Suomeen?
4. Tunsitko ketään Suomesta ennen muuttoa? Mitä tiesit Suomesta ennakoon?
5. Mikä oli suunnitelmasi, kun muutit Suomeen? Aioitko jäädä Suomeen pysyvästi vai muuttaa pois?
6. Onko suunnitelmasi muuttunut, mikä se on nyt? Mitkä asiat ovat vaikuttaneet suunnitelmiesi muuttumiseen?
7. Missä näet itsesi viiden vuoden päästä, Suomessa vai muualla?
8. Haluatko muuttaa takaisin Kiinaan? Miksi/miksi et?
9. Kuinka usein käyt Kiinassa?
10. Millä tavoilla pidät yhteyttä Kiinaan? Keneen pidät yhteyttä?
11. Vierailevatko perheenjäsenesi/sukulaisesi/tuttavasi Kiinasta Suomessa?
12. Vietätkö kiinalaisia juhlapäiviä Suomessa? Miten? Osallistutko kiinalaisyhteisön toimintaan?
13. Seuraatko/otatko osaa Kiinan tapahtumiin?
14. Puhutko suomea? Oletko opiskellut suomea? Miksi/miksi et?
15. Miten kielitaito tai sen puute vaikuttaa elämääsi Suomessa? Koetko, että elämäsi olisi erilaista, jos osaisit suomea?
16. Millaiset asiat ovat vaikuttaneet siihen, miten koet Suomen? Mitä haluaisit muuttaa elämässäsi Suomessa?

17. Onko Suomi sellainen kuin odotit? Miten odotuksesi Suomessa elämisestä ovat toteutuneet?
18. Mistä pidät/et pidä Suomessa? Mikä on erilaista verrattuna Kiinaan?
19. Miten vietät vapaa-aikaa ja kenen kanssa?
20. Vietätkö aikaa suomalaisten/muiden kiinalaisten kanssa?
21. Missä olet tutustunut suomalaisiin? Eroavatko suhteesi suomalaisiin suhteistasi kiinalaisiin?
22. Oletko tyytyväinen elämääsi Suomessa?
23. Koetko olevasi osa suomalaista yhteiskuntaa? Koetko olevasi jonkin ryhmän ulkopuolella/sisäpuolella?
24. Miksi haluat/et halua jäädä Suomeen?